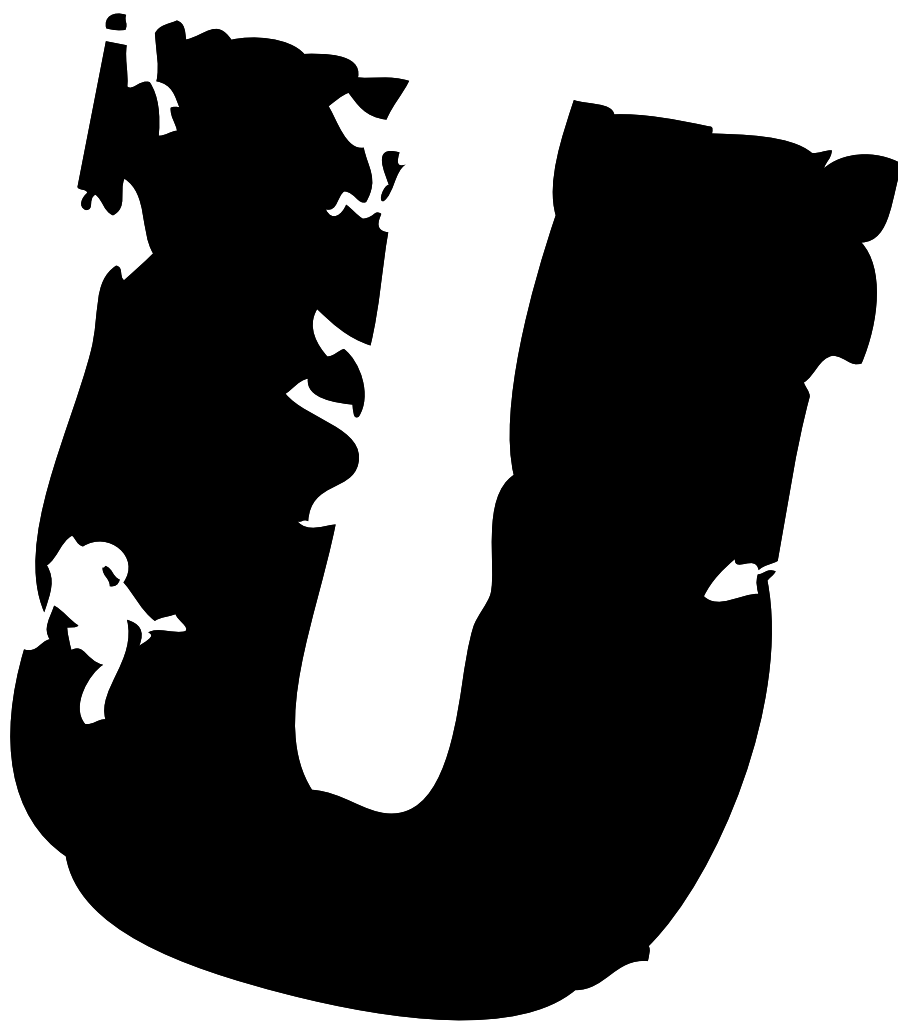

KOMMUNAL VEILEDER

-I ARBEIDET MED FRITIDSKLUBBER
OG UNGDOMSHUS

UNGDOM & FRITID
LANDSFORENING FOR FRITIDSKLUBBER OG UNGDOMSHUS

FORORD

Nærmest daglig kommer det telefoner og henvendelser til vårt sekretariat med forespørsler om drift av Fritidsklubber og Ungdomshus. Henvendelsene kommer like ofte fra kulturkontorer og oppveksletater som fra klubbansatte selv. De fleste etterlyser en mal eller en norm for klubbdrift, som de kan bruke eller tilpasse til egen virksomhet. De ønsker svar på hvilke krav som skal stilles. Eksisterer det retningslinjer for opprettelse og drift av slike klubber? Hvilke målsettinger finnes? Hva slags bemanning bør man ha? Hva slags standard bør stilles til lokaler, inventar og vedlikehold? Hvor skal man lønsplassere de ansatte, og hva skal stillingene hete? Spørsmålene er mange og omfattende og felles for dem alle er at de ikke har eksakte svar.

Det finnes lite eller ingen lovverk og forskrifter på landsbasis. I praksis er det den enkelte kommune selv som må vurdere dette. Det finnes heller ikke en godt tilrettelagt yrkesrettet høyskoleutdanning hvor framtidige ansatte kan lære hvordan dette arbeidet skal drives. Det kommunale ungdomsarbeidet er lavt plassert i lønnsregulativet, og mange ansettes i dag uten nevneverdig opplæring eller veiledning. Resultatet blir for disse "læring ved prøving og feiling", og ved selv å finne fram til kompetanse der den finnes.

Som interesseorganisasjon har Ungdom & Fritid her en viktig opp-

gave. Gjennom vårt landsomfattende nettverk har vi fått en god oversikt over feltet og hvilke problemer klubbansatte sliter med i hverdagen. Ungdom & Fritid møter disse behovene gjennom kurs, råd- og veiledningsvirksomhet, og gjennom utgivelse av faglitteratur. Vi tilrettelegger også for opplæring på internett. Denne veilederen er et viktig supplement til dette, og vil forhåpentligvis gi konkrete innspill til utformingen av klubbdriften rundt om i landet.

De kommunale fritidsklubbene er svært ulike. Det er store sprik i beliggenhet, størrelse og økonomi. Det er derfor vanskelig å treffe alle disse virksomhetene gjennom å utvikle en felles standard. Lokale tradisjoner og behov samt ungdomsmiljøets egenart vil alltid spille inn på hvordan man former et ungdomstiltak. Likevel bør det være noen felles kjennetegn, noen kvalitetskrav som kan knyttes til selve begrepet fritidsklubb. Det bør ikke være slik at et nedslitt kjellerlokale med en vaktmester som låser ungdommen inn og ut, kan få betegnelsen fritidsklubb. En Fritidsklubb eller et Ungdomshus har både kulturelle og sosiale målsettinger, og de nødvendige ressurser til å utføre et slikt arbeid. Derfor ønsker Ungdom & Fritid ved hjelp av denne veilederen å legge noen premisser og kriterier for kvalitet i tiltakene. Vi vil påpeke de samfunnsmessige begrunnelsene og forsøke å definere en minimums standard som ivaretar mangfold og variasjon.

PRESISERINGER

Om veilederen

Denne Kommunale Veilederen er en revidering av Henning Jackobsens utgave fra 2002. Vi har i denne revideringen oppdatert veilederen slik at den fanger opp utviklingen som har skjedd siden første utgaven. Vi har også hentet inn nye eksempler for å vise noe av bredden i de tilbudene som finnes rundt om i Norge. Denne utgaven er bearbeidet av ansatte i Ungdom & Fritid med hjelp fra Terje Floberg og Henning Jackobsen.

Fritidsklubb

Vi bruker i denne veilederen (del 1 og del 2) betegnelsen *fritidsklubb*. I dag er det mange som velger å gå bort fra klubb-begrepet. Vi ser at flere kaller tiltakene sine for *ungdomskafeér*, *ungdomshus*, *mediesenter* og *aktivitetshus*. I den senere tid har også *Ungdoms Fritids Ordning* blitt brukt. Med fellesbetegnelsen fritidsklubb mener vi alle kommunale og kommunalt støttede åpne fritidstiltak for ungdom.

Klubbleder og deltidsansatte

Betegnelsene på de ansattes stillinger varierer også. De daglige lederne av fritidsklubber har mange navn: *Klubbleder*, *senterleder*, *fritidsleder* osv. Betegnelsene kan indikere ulike grader av ansvar og myndighet, samt forskjeller i lønnsbetingelser og rettigheter. For å unngå større forvirring enn nødvendig, har vi i denne framstillingen valgt å bruke *klubbleder* som et samlende begrep. Tilsvarende gjør seg gjeldende for de deltidsansatte i virksomhetene. Her er variasjonen om mulig enda større: *Ungdomsarbeider*, *klubbarbeider*, *miljøarbeider*, *aktivitetsleder*, *instruktør* etc. Også her gjenspeiles ulikheter i ansettelsesvilkårene, både innholdsmessig og med hensyn til den administrative forankringen som stillingen har. Som et samlende begrep har vi valgt å kalle denne gruppen for *deltidsansatte*.

INNHALDSFORTEGNELSE

DEL 1

FRITIDSKLUBBENES KOMMUNALE OPPGAVE OG DERES PLESS I DET LOKALE NETTVERKET

- 1.01 KORT HISTORIKK
- 1.02 IDÉ OG BEGRUNNELSER
- 1.03 ROLLE OG FUNKSJON
- 1.04 PEDAGOGISK TILNÆRMING
- 1.05 MODELL OG METODE

DEL 2

KRAV OG VURDERINGER KNYTTET TIL KVALITET I DRIFT AV FRITIDSKLUBBER

- 2.01 KOMMUNALT PLANARBEID – OG KLUBB
- 2.02 KLUBBENS BELIGGENHET
- 2.03 KRAV TIL LOKALER
- 2.04 AKTUELLE BRUKERGRUPPER
- 2.05 ÅPNINGSTILBUD
- 2.06 ØKONOMI
- 2.07 DEMOKRATI OG MYNDIGHET
- 2.08 ANSVAR OG DELTAKELSE
- 2.09 PERSONALET'S FAGLIGE ROLLE
- 2.10 KLUBBLEDELSE SOM YRKE
- 2.11 DE DELTIDSANSATTE KLUBBARBEIDERNE
- 2.12 OPPLÆRING OG VEILEDNING
- 2.13 SAMARBEID MED ANDRE
- 2.14 HOLDNINGSSKAPENDE ARBEID
- 2.15 PROFILERING OG INFORMASJON

DEL 3

EKSEMPLER PÅ HVORDAN UNGDOMSHUS; FRITIDSKLUBBER OG AKTIVITETSSENTRE KAN DRIVES

- 3.01 BAKGRUNN FOR DRIFT
- 3.02 ÅPNINGS OG AKTIVITETSTILBUD
- 3.03 REKRUTTERING TIL KLUBB
- 3.04 FRITIDSKLUBB I ALLE PRISKLASSER - TIPS TIL AKTIVITETER
- 3.05 ØKONOMI OG STYREFORM
- 3.06 LEDELSE OG ANSATTE

DEL 1:

FRITIDSKLUBBENES KOMMUNALE OPPGAVE, OG DERES PLESS I DET LOKALE NETTVERKET.

1.01 Kort historikk

Den kommunale fritidsklubben er ikke en gammel institusjon i norsk sammenheng. Den første klubben åpnet riktignok i 1953, men den store utbyggingen på landsbasis skjedde ikke før på 60- og 70-tallet. Bakgrunnen for opprettelsen av klubbene var at fremveksten av en ny ungdomskultur knyttet til det gryende generasjonsopprøret i amerikanske og vesteuropeiske storbyer, deriblant Oslo, som synliggjorde ungdom på en helt annen måte enn tidligere. Ansamlinger i sentrumsområdene, med innslag av støy, rus og utagerende adferd ble koblet med en provoserende symbolbruk. Erfaringer fra andre storbyer i Europa og i USA, hvor denne utviklingen hadde kommet lenger, utløste en bekymring blant byens myndigheter om hva som ville skje hvis man ikke foretok seg noe. Hva var det ungdommen egentlig ønsket? Ett av svarene dreide seg om *"steder å være"*. Man så behovet for møtesteder innendørs, hvor ungdom kunne treffes på fritiden, og hvor det kunne tilrettelegges for spennende samvær og aktivitet.

Som en viktig forutsetning for klubbvirksomheten lå behovet for ikke bare å gi et generelt fritidstilbud til all ungdom, men å gjøre dette på de unges egne premisser. Dessuten var innslaget av voksne viktig. Ved sin tilstedeværelse i ungdomsmiljøet, skulle klubbarbeiderne imøtekomme behovet for råd og veiledning. De skulle knytte bånd til ungdommen, og på den måten sikre en god og stabil voksenkontakt.

Det var i Norge særlig to statlige utredninger som kom til å spille en rolle for den videre satsingen på fritidsklubber utover i landet. Den første var Utredningskomiteén for Ungdomsarbeid, som framla sin innstilling i 1971. Komiteen påpekte at det burde være det offentliges plikt å tilrettelegge for et bedre fritidsmiljø og å anerkjenne ungdommens rett til et variert fritidstilbud.

Den andre var Regjeringens Ungdomsutvalg som noen år senere leverte to innstillinger. Her ønsket man å gjøre fritidsklubbene til en del av oppvekst- og familiepolitikken. Begge utredningene var svært positivt innstilt til fritidsklubber, noe som blant annet kom til uttrykk i ønsket om å sidestille det kommunale og frivillige ungdomsarbeidet. Selv om disse utvalgene i fikk begrenset praktisk politisk innflytelse, så var det sådd tanker og ideer som ville få ideologisk betydning for feltets videre utvikling.

Fra midten av 80-tallet og utover 90-tallet fikk fritidsklubbsektoren en oppsving. Statlig støtte førte til flere klubber. Da denne forsvant, gjorde mange klubber det samme. Dårlige registreringsordninger

førte til at tallene her er usikre og siden 2002 har alle kommunene vært pålagt å registrere klubbene i Kostra (Statistisk sentralbyrå).

I dag ser vi at fritidsklubbene ikke er noe politisk tema på nasjonalt nivå. Det finnes ingen offentlige støtteordninger eller nasjonale forskrifter for sektoren. I Barne- og likestillingsdepartementets samlede oversikt over satsning på barn og ungdom, "Regjeringens mål og innsatsområdet i statsbudsjettet for 2007" finner vi de ulike støtteordningene for barne- og ungdomsarbeid. Flere av disse er ordninger som også klubbene kan søke på, men det er ingen egne støtteordninger verken for oppstart eller drift av fritidsklubber lenger.

En av ordningene som fritidsklubbene benytter seg av er "barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn". Dette er en ordning som omfatter 23 bykommuner, og som har som formål å bedre oppvekst- og levekårene for barn og ungdom. Departementet opplyser at det er mange fritidsklubber som benytter seg av denne ordningen til å finansiere aktiviteter og tiltak.

Frifond er et annet slikt eksempel. Dette er en støtteordning der tippemidler skal gå til lokal aktivitet. Midlene deles ut via Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner til Ungdom & Fritid. Ungdom & Fritid delte i fjor ut over 5,2 millioner til aktiviteter i sine medlemsklubber.

Det kan synes som om de manglende nasjonalpolitiske prioriteringene henger sammen med de manglende formelle rammebetingelsene. En kan spørre seg om de formelle rammebetingelsene ville være på plass dersom det var et sterkere politisk fokus på dette området. Vi ser at gruppen som bruker disse tiltakene er ungdom opp til 18 år, og man kan undres om ikke dette feltet hadde fått større politisk oppmerksomhet dersom det var 650 tiltak rettet mot en gruppe som faktisk hadde stemmerett.

1.02 Idé og begrunnelser

Fritidsklubben er en kommunal institusjon som retter seg mot barn og unge, fortrinnsvis i alderen 10 – 18 år. Dens oppgave er å sikre gode oppvekstmiljøer og bidra til positive aktiviteter og samhandling mellom individer og grupper. Som et fritidstiltak vil den utgjøre både et alternativ og et supplement til de frivillige organisasjonene. På grunn av sin åpne form, vil fritidsklubben fange opp barn og unge, som av ulike grunner ikke deltar i foreningslivet. Men den gir også et tilbud til aktiv ungdom som ønsker en sosial base eller en frisone for sitt engasjement. Slik vil den kommunale og frivillige innsatsen utfylle hverandre og støtte hverandre til felles beste for samfunnet. Det er viktig å understreke at det innen ungdomstiltak eksisterer store forskjeller. Det finnes ikke en "riktig" måte å jobbe på, noe som gjør at tiltakene er mangfoldige, ulike og med mangeartede tilknytning og tilhørighet. Vi finner alt fra allaktivitetshus, motorsentre, rocke-klubber, medieverksteder og ungdomskafeer til mer tradisjonelle

ungdomsklubber. Tiltakene drives ulikt både med hensyn til indre organisering og antall ansatte, tiltakene er også ulikt organisert innen den kommunale driften. I enkelte kommuner eksisterer det egne ungdomskontorer, i noen kommuner er tiltakene organisert i sosial-enheten, i andre i kultur - eller oppvekstenheten.

Som en del av den kommunale virksomheten vil fritidsklubben inngå i et nettverk av tiltak. Den finner sin naturlige plass mellom de sosiale tjenester og de ulike kulturinstitusjonene. Her kan klubben utgjøre et *bindeledd* og en møteplass for flere forskjellige fagtradisjoner og tenkemåter: Ressurs og problem, bygging og forebygging, egenutvikling og solidaritet. Klubbens fleksible driftsmodell gjør det mulig å favne hele dette spekteret. I sitt daglige arbeid vil den derfor være en naturlig samarbeidspartner med skole, barnevern, helsetjeneste, utekontakt, PP-tjeneste og politi. Klubbens kontakt og erfaringer med ungdomsmiljøene vil utgjøre viktige korrektiver til de andre instansenes arbeid.

Fritidsklubbens plass i de kommunale budsjettene er derimot svak. Det vil alltid være de lovpålagte tjenestene som prioriteres. Som institusjon har klubben ingen beskyttelse i lovverket. Det finnes heller ingen forskrifter som regulerer driften og som stiller krav til denne. I velferdssamfunnet Norge kan dette synes rart. Særlig tatt i betraktning det fokus som både politikere og media har satt på utviklingen i ungdomsmiljøene. Det er i dag en utbredt bekymring for utviklingen med hensyn til rusmisbruk, voldsutøvelse og rasisme. Alle synes å enes om viktigheten av gode oppvekstmiljøer og forebyggende tiltak. De kommunale budsjettene må derfor gi rom for slike tiltak i framtiden.

Videre er det grunn til å hegne om fritidsklubbene i en tid der det kommersielle presset mot ungdom øker. Fritidsklubben bør være en ikke – kommersiell møteplass som skal gi rom og plass for alle, uavhengig av ferdigheter og inntekt.

Det har de siste årene blitt ført en kamp fra flere hold for å få lovfestet klubbene gjennom en ungdomslov og dermed minske uforutsigbarheten mange klubber må leve med. Uten en forankring i lov eller forskrift finnes det ingen rammer for hva dette feltet skal være, og ingen kvalitetskriterier for ungdomsarbeidet. Det blir enorme variasjoner mellom kommunene og i kvaliteten på tilbudene. For å få bort denne uforutsigbarheten der kommunene kan satse og kutte som de vil, ønsker man å formalisere og forankre sektoren gjennom lov og forskrift.

1.03 Rolle og funksjon

Fritidsklubbenes samfunnsmessige rolle er bredt diskutert. Det kan likevel virke som fire sentrale områder har hatt en allmenn tilslutning:

Ungdom trenger trygge og uformelle møteplasser

- Ungdom trenger hverandre. Gjennom samvær knyttes vennskap. I dag er mange tilbud veldig spesialiserte. Interesse for og

ferdigheter i en bestemt aktivitet er ofte avgjørende for deltakelse. På fritidsklubben kreves det verken spesielle ferdigheter eller kunnskaper for å delta. Klubben er en nøytral arena hvor ungdom med ulik kulturell og sosial bakgrunn møtes, og ulike verdier og interesser brytes. Det er en inkluderingsarena for all type ungdom. Dette er fritidsklubbens fortrinn og styrke. I tillegg har det fra begynnelsen av vært et grunnleggende prinsipp at fritidsklubben skal være rusfri.

Ungdom trenger å utvikle sosiale ferdigheter

- Fritidsklubben er et samfunn i miniatyr. Den har både formelle og uformelle strukturer. Her kan barn og ungdom tilegne seg en demokratisk praksis og trene seg opp i medbestemmelse. Det å sette seg mål for aktivitetene er ikke de voksnes sak. De unge lærer at deres deltakelse er nødvendig for at ting skal skje. Samtidig er veien til målet minst like viktig. For å realisere sine ønsker trenger man å samarbeide: Å målbære egne meninger, lytte til andre, løse konflikter, ta ansvar og lede andre. Ikke minst lærer man å tilpasse seg demokratiske strukturer og spilleregler, plikter og rettigheter, gjennom å "gjøre det selv". Fritidsklubben er en arena der ungdommer kan bygge opp nye kvalifikasjoner på måter som skolen ikke har anledning til. I møtet med voksne de får tillitt til kan de få prøve ut ferdigheter som gir dem økt mestringsfølelse og selvtilitt. I ungdomsklubben lærer ungdommene å ta ansvar, til å stake ut en kurs og til å utvikle sin egen evne til refleksjon.

Ungdom trenger verksteder for egenprodusert kultur

- Vi lever i et samfunn, hvor voksenprodusert barne- og ungdomskultur opptar en stadig større plass i markedet. Her blir de unge tildelt en rolle som konsument av ferdig utviklede produkter. Men barn og ungdom trenger også egne arenaer, hvor de kan få utvikle sine egne kulturelle uttrykk – på egne premisser. Fritidsklubben er et slikt sted, hvor kreativiteten gis rom til å utfolde seg. Musikk, dans, film og teater - mulighetene er mange. I fritidsklubben utdannes fremtidens kulturutøvere, og her formes fremtidens kulturuttrykk.

Ungdom trenger stabile voksne rollemodeller

- Barn og ungdom trenger voksne. I takt med samfunnets raske skiftninger er det nødvendig at voksne står for tydelige verdier, og at de klarer å formidle disse til dagens unge. Fritidsklubben er godt egnet til dette. Her spiller de ansatte en annen rolle enn foreldre og lærere. I klubben skjer møtet med ungdom på andre premisser, man er ikke bundet til pensum eller familiebånd. I stedet for å lede de unge gjennom styrende programmer, er møtet friere og basert på de unges initiativ. Klubbarbeiderens rolle er tilretteleggerens og veilederens, en som har tid til å lytte og samtale - om både etiske og hverdagslige problemer.

1.04 Pedagogisk tilnærming

Kulturpolitisk forankring

Klubbene argumenterer ofte med at de er ungdomskulturelle arenaer hvor ungdom kan utvikle kompetanse på ulike områder, og hvor de kan drive med aktiviteter tilrettelagt av, med og for ungdom. Denne argumentasjonen er viktig, og gyldig også på nasjonalt plan. Vi ser at mange av de artistene som har nådd langt i Norge har sin opprinnelse i et bandrom på en fritidsklubb; Madrugada, Dum Dum Boys, Jan Garbarek og Samsaya har alle startet sin karriere med et slikt utgangspunkt. Den kulturpolitiske argumentasjonen handler derfor om at vi må sikre arenaer for å utdanne fremtidens kulturutøvere.

Et viktig begrunnelsesargument er at ungdom har rett på et selvstendig kulturliv. De fleste av de kulturelle arenaene vi har i Norge er tilrettelagt av voksne, for voksne. Det er ingen som argumenterer med at disse skal ha en sosialpolitisk funksjon, at for eksempel det nye operabygget er viktig for å forebygge rus og kriminalitet blant voksne. Dette er imidlertid oftest argumentasjonen når man skal etablere tiltak tilrettelagt for ungdom. Det er lite sannsynlig at dette er en argumentasjon ungdommen selv føler seg komfortable med. Det er derfor viktig at man fortsetter å holde på den kulturpolitiske argumentasjonen for fritidsklubb – at klubben har en funksjon i seg selv, og at ungdom skal få tilgang på en arena de selv er med på å definere.

Dette bidrar til å sikre at fritidsklubben fortsetter å være et tiltak som er åpent for alle – og ikke et tilrettelagt tiltak for spesielle grupper. I dagens samfunn ser vi at arenaer som inkluderer på tvers av alle skillelinjer er utrolig viktige virkemidler for å bygge ned fordommer.

Sosialpolitisk forankring

Det kan imidlertid få konsekvenser å forankre klubbvirksomheten i andre virksomhetsplaner og budsjetter enn innen det sosialpolitiske: "Det hefter andre betenkeligheter ved å skille klubbene fra sosialetaten, ikke minst økonomisk. Statlige overføringer knyttet til prioriterte satsninger i kommunene handler i stor grad om sosiale problemstillinger og utfordringer" (ibid:29). Dette er bakgrunnen for at man ofte ser en sosialpolitisk argumentasjon i et stort antall søknader om tilskudd til aktiviteter og tiltak for barn og unge. Ride-skoler, skateramper og bordtennisbord er eksempler på tiltak der man argumenterer med at de vil virke rusforebyggende. Det kan diskuteres hvor mye faglig hold det er i en slik argumentasjon. Schancke sier: "teori og empiribasert forebyggende innsats kan hevdes å være kunnskapsbasert forebygging, dvs en tar utgangspunkt i relevant teori og tiltaksforskning/empiri når tiltak skal iverksettes" (Schancke 2003:28). Er det mangel på kompetanse eller mangel på midler til generelle kulturaktiviteter som fremtvinger en argumentasjonen om forebygging i forhold til slike tiltak? Dersom det hadde vært tilstrekkelig med midler i kommunenes budsjetter til å støtte kulturaktiviteter for ungdom, ville søknadene på midler til å drive rusforebygging muligens ha fått et mer faglig fokus.

Sosialetaten vil kunne besitte mye av den forståelse og fagkunnskap som kan sikre klubbens særart. Integrering av minoritetsgrupper som eksempelvis funksjonshemmede, psykisk utviklingshemmede, flyktninger og innvandrere angår i høyeste grad fritidsklubbens daglige drift. Barnevernet, som ofte jobber med klubbungdom, har ifølge barnevernloven øremerkede midler til forebyggende tiltak. Om man skal legge en kunnskapsteoretisk plattform til grunn for planarbeidet med forebygging i kommunene, vil det å sikre samarbeid og koordinering mellom de ulike tiltakene, samt intervensjon og aktivitet over tid, være det grunnleggende. At fritidsklubbene skal inngå som en del av dette grunnlaget forutsetter at de innlemmes i det faglige samarbeidet og inngår i det kommunale planverket. Slik blir viktigheten av klubbens eksistensgrunnlag mer synlig, noe som gjør det vanskeligere å legge klubbene ned.

Schancke tar for seg ulike strategier i forhold til det forebyggende arbeidet. Konklusjonen er at en sosial-økologisk forståelse er å foretrekke, og han kommer med følgende anbefalinger:

Det bør tilstrebes å tenke bredde i iverksettelse av tiltak

Tiltak bør utformes og tilpasses målgruppen

Tiltak bør planlegges

Tiltak bør utformes med et kritisk fokus på realistiske rammer og det bør arbeides ut fra et langsiktig perspektiv

Tiltak bør som hovedregel organiseres innenfor barns og unges normale oppvekst- og læringsmiljøer

Tiltak bør rettes mot kontekstuell endring heller enn mot individuell endring

(Schancke 2003: 74-76).

Dette kan brukes som argumentasjon for at det bør sikres en planmessig og helhetlig forebyggingspolitikk forankret i det kommunale planverket, og at fritidsklubben bør være en del av dette. De ulike tiltakene i kommunen bør ses i sammenheng og klubben bør gis gode rammer for å drive langsiktig planlegging og implementering. Fritidsklubben inngår som en del av de unges normale oppvekst- og læringsmiljø, er i høy grad tilpasset målgruppen, og har gode muligheter til å jobbe for en kontekstuell endring i ungdomsmiljøene. En satsning på fritidsklubbene med et faglig fokus i bunn vil derfor kunne sies å ivareta en slik sosial-økologisk strategi i det forebyggende arbeidet.

Ser vi på kulturetaten og de etablerte kunst- og kulturtjenestene, lever de i dag trangt på de kommunale budsjettene. Tradisjonelt innehar denne etaten stor kompetanse i kulturutviklingsarbeid og kulturformidling, men mindre i de mer forebyggende og holdnings-skapende aspektene ved ungdomsarbeid. Faren er absolutt til stede for at de «hjemløse» fritidsklubbene her kan bli et stebarn, uten en forankring i et tverrfaglig helse og sosialfaglig miljø. Dersom klubben inngår som et av tiltakene i et faglig miljø der både helse-, kultur-, sosialfaglig etat jobber sammen, vil klubben kunne være en støtte på mange områder for de som benytter klubben. Man vil kunne fange opp problemer tidlig, og ha en mulighet for tidlig intervensjon.

Vi vil ut fra dette argumentere for at fritidsklubbene bør forankres både sosialpolitisk og kulturpolitisk. Klubbene som tiltak bør samarbeide tett med andre instanser og delta på de arenaer hvor saker som angår barn og unges oppvekstmiljø behandles. Organiseringen av ungdomsarbeidet bør ivareta behovet for tverrfaglighet mellom mange felt og sektorer.

1.05 Modell og metode

Fritidsklubbens interne virkeområder kan grovt sett deles i tre deler:

“Åpen dør virksomheten”

Hvordan klubben tilrettelegger denne uformelle delen kan være forskjellig. Noen steder dreier det seg om en sittegruppe i tilknytning til inngangspartiet, andre steder kan det være en enkel kafé. Her kan ungdom droppe innom etter skolen eller på tidlig kveldstid. Enkelte klubber har også et slikt tilbud på lørdags formiddag. I denne type virksomhet er aktivitetsprofilen lav. Aviser og tidsskrifter kan være tilgjengelige, noen steder tilrettelegges det også for generelt informasjonsmateriell om aktuelle skole- og ferietilbud. En PC kan gi tilgang til internett for dem som ikke har slike muligheter hjemme. Andre benytter anledningen til å melde seg på en gruppeaktivitet eller en weekendtur i klubbens regi. Vanligvis gis det også muligheter for samtaler med en av de voksne lederne. Her kan det dreie seg om alt fra leksehjelp, jobbsøking, planlegging av aktiviteter og personlig rådgivning.

Den sosiale møteplassen

Selve livsnerven i klubben er de åpne kveldene hvor ungdom møtes til upretensiøst samvær. Diskoteket er her det naturlige samlingspunktet, enten man er aktivt deltagende på dansegulvet, eller man nøyer seg med å betrakte det hele fra tilskuerplass. Kjøkkenet eller kiosken er et annet viktig tilholdssted, hvor det både lages og selges enkel mat og drikke. Denne sonen gir nok for mange en følelse av noe hjemlig, og en tilhørighet til klubben som noe mer enn “et sted å være”. De åpne klubbkveldene gir også rom for ulike spill, hvor biljard og bordtennis er “klassikerne”. Fra tid til annen arrangeres program med tematisk innhold, men også konkurranser og samlinger. Ungdom bør selv være ansvarlig for dette. Som deltakere over tid i et slikt miljø, vil man få gode muligheter til å bli kjent med hverandre og til å samhandle – på tvers av bakgrunn, alder og kjønn.

Gruppeaktiviteter

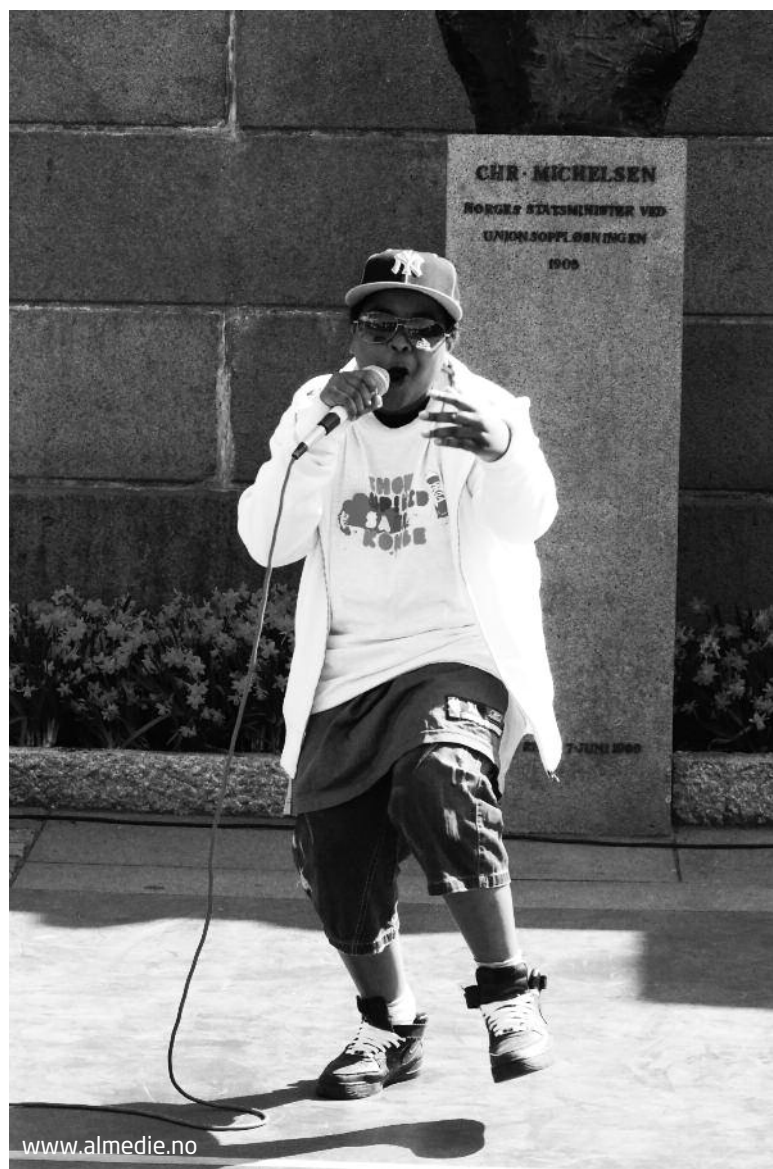
Gjennom deltakelse i det åpne miljøet kan de unge bli trukket med i ulike typer aktiviteter. Dersom det er flere som deler den samme interessen blir det mulighet for å starte en egen kultur- eller aktivitetsgruppe. Disse kan være selvdrevne, mens andre krever en voksen instruktør. Klubbstyret kan være en koordinerende instans, og eventuelt velge å gi gruppa et lite etableringstilskudd. Aktivitetene varierer fra små grupper innen for eksempel forming, til større tiltak som dreier seg om media og teknologi. Begrensningene ligger ikke i

ungdommens fantasi og tiltakslyst, men i strukturelle forhold som romkapasitet, utstyr, kompetanse og økonomiske midler. Det er allikevel viktig at de voksne klubbarbeiderne ikke lar seg hindre, men bruker ressurser på å veilede ungdom i hvordan løse det slik at tiltakene lar seg realisere.

Juniorklubb

De har vært en tendens de siste årene til at flere fritidsklubber starter opp juniorklubb. Målgruppen her er yngre noe som resulterer i andre utfordringer. Juniorklubben har gjerne en stor brukergruppe som bruker tilbudet fast hver gang, hvor flere går i samme klasse og kjenner hverandre godt. Juniorklubben bør ta tak i de unges ressurser, utvikle dem og bidra til å skape nettverk og et trygt miljø. De bør gis et tilbud hvor de får utviklet og dyrket sine interesser og kreative sider.

- Det kan være veldig varierte tilbud, men generelt er det mindre fokus på store arrangement/aktiviteter som gjerne er vanlig på ungdomsklubb hvor brukerne er mer selvdrevne.

DEL 2:

KRAV OG VURDERINGER KNYTTET TIL KVALITET I DRIFT AV FRITIDSKLUBBER.

2.01 Kommunal forankring

Klubbens forankring lokalt legger føringer for hvilke rammebetingelser klubben har. Det kommunale planverket kan sikre at klubben settes inn i en samarbeidende rolle med andre instanser som politi, barnevern skole etc. En tydelig forankring i planverket vil også fastsette hvorvidt klubben skal være en satsningsarena eller ei. "Forankring i kommunalt planverk øker sannsynligheten for tilstrekkelige rammebetingelser som er en forutsetning for gjennomføring av forebyggende og helsefremmende arbeid" (Schancke 2003:46) En forankring gjennom rusmiddelpolitisk handlingsplan og videre inn i kommuneplanen vil være et godt steg på veien mot en helhetlig satsning, slik at tiltak kan sees i sammenheng og at de ulike tiltakene må samarbeide rundt deres felles målsetninger (Gravrok, 2005).

"Samarbeid mellom barnevern, skole, politi og klubb kan spille en viktig rolle, særlig i de situasjoner der større problemer i ungdomsmiljøene skal håndteres. Om dette samarbeidet ikke fungerer, reduseres klubbens evne til å virke som redskap for endring" (Smette og Vestel 2007: 97). For at dette skal være mulig må klubbens anseelse og faglige posisjon i kommunene fremmes. I klubbundersøkelsen fra 2003 oppgir over 70 % av klubbene at de samarbeider med politi og skole, mens kun 56 % oppgir å ha et samarbeid med barnevernet (Jacobsen 2003). Dette kan være en indikasjon på at det lokale samarbeidet har forbedringspotensialer. I mange kommuner deltar klubbene i SLT-samarbeidet, en modell for Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak. Dette kan være en modell for samarbeid flere kunne dra nytte av. Hovedpoenget med modellen er at alle de sektorer som berører barn- og unges oppvekstmiljø samles, slik at tiltak kan koordineres og at alle sektorene har oversikt over hva de andre driver med (www.kråd.no, SLT-modellen).

Uavhengig av planverk og samarbeidsrelasjoner, vil også de lokale politikernes satsninger og tolkninger være viktige. Byråd for velferd og sosiale tjenester, Margaret Eckbo i Oslo forsvarte nedleggingen av 2 av 3 fritidsklubber i Grorud i 2004 med at "Ungdommer som vil på klubb, må være forberedt på å reise rundt i bydelene eller inn til sentrum." Hun sier videre at hun ikke er bekymret for at bydelene planlegger kutt i ungdomstilbudene (Aftenposten 2004). Dette resulterte i massemobilisering i bydelen, der ulike instanser, som skole, politi og ungdom gikk ut og forsvarte klubbene.

Avstanden mellom kommuneplanens formuleringer og den ytre tjenestens hverdagsproblematikk kan mange ganger synes lang. Av og

til kan det være vanskelig å se at det arbeidet klubbene faktisk gjør har en direkte forankring i planen. Selv de ansatte kan nok ha et relativt fjernt forhold til dette dokumentet. På forespørsel vil mange svare at de vet om at kommuneplanen finnes, men at de ikke selv har lest hva som står der. Årsaken kan muligens være at de ikke har inngått som en del av prosessen og derfor heller ikke føler seg ansvarliggjort. I kontrast til dette finnes det kommuner som har lyktes godt med å profilere klubbdriften som en viktig del av det kulturelle og holdningsskapende arbeidet.

For at klubben skal bli en *integret* del av de kommunale tjenestene, må den altså inngå som en naturlig del av planarbeidet. Klubben bør, på lik linje med de øvrige tjenester, synliggjøres i kommunens måldokumenter. Først da kan man forvente at den delen av lokalmiljøet, som ikke selv har direkte tilknytning eller nytte av klubben, kan forstå dens betydning. Når en vesentlig del av den voksne befolkningen i dag ikke synes å være opptatt av fritidsklubbens eksistens, er det trolig fordi den ikke berører dem direkte. Mange voksne mener at ungdom, i motsetning til småbarn, kan klare seg uten tilsyn og uten voksne støttespillere kan ungdoms krav lett feies til side. Selv utgjør de en svak pressgruppe i budsjettdebatten.

Det er viktig at ungdomsarbeidet inngår i ulike deler av det kommunale planarbeidet. Rusmiddelpolitiske handlingsplaner er lovpålagt, og ungdomsklubbarbeid bør inngå som en naturlig del av dette planarbeidet. Det bør være mulig å trekke ungdom mer med i planarbeidet slik at det går en rød tråd fra plan for ungdomsarbeid i klubben og inn i alle kommunale dokumenter der dette er naturlig.

Som et ledd i å styrke kommunenes oppvekstpolitikk må ungdomsarbeiderne ansvarliggjøres. Deres arbeid må gis en klar retning og en klar begrunnelse. En slik ansvarliggjøring oppstår gjennom deltakelse. Det bør være hevet over tvil at klubbens ansatte besitter verdifull kunnskap om utviklingen i ungdomsmiljøet. Deres innspill bør være en nødvendig del av beslutningsgrunnlaget når de folkevalgte styrer og utvalg skal fatte sine avgjørelser. Det vil derfor være naturlig at klubbens leder innlemmes i oppvekstmøter og tverrfaglige nettverk rettet mot barn og unge. Like selvfølgelig bør det være at vedkommende blir hørt før administrasjonen offentlig uttaler seg i aktuelle klubsaker.

2.02 Klubbens beliggenhet

Det finnes selvfølgelig ikke én ideell beliggenhet for fritidsklubben. Mange hensyn må tas når klubben skal plasseres på det lokale kartet. Ofte er det de økonomiske vurderinger som veier tyngst. Kommunebudsjettet gir små muligheter for avanserte løsninger. Svært sjelden har man anledning til å bygge nytt. Hvis kommunen ikke tidligere har drevet denne type virksomhet, vil en slik nyetablering uansett ta tid. Da bør man tenke nøye over på hvilke måter ungdommens interesser skal ivaretas, og hvordan deres *deltakelse* i prosessen skal være. Blir de hørt på et tidlig stadium, vil troverdigheten ved de valg

som gjøres øke. Deres innspill vil samtidig gi viktige signaler til beslutningstakerne.

I de fleste tilfeller dreier det seg om å vurdere eksisterende bygningsmasse og de alternativene de utgjør. Andre vurderinger som gjøres handler om grad av tilgjengelighet, lokalmessige krav til drift, eget lokale versus sambruk, eksponering og støypromatikk etc. *Vektingen* mellom slike hensyn er ingen enkel prosess og kommer ofte i motsetning til hverandre. Her må man ikke glemme at et hvert lokalmiljø også har sin spesielle historikk og kultur. Vante samhandlingsmønstre, uformelle møteplasser og tradisjonell "revirtenkning" mellom lokale grupper er ikke ubetydelige faktorer når stedet skal velges. Forslag basert på "nøytral" grunn kan ha mange fordeler.

Et klassisk dilemma er hvorvidt klubben skal legges avsides, slik at den ikke forstyrrer det lokale voksenliv, eller om den nettopp skal legges i sentrum for å unngå utskilling av ungdom som gruppe. I klubbenes tidlige historie, sto argumentet om "klubben som et fristed – fri fra voksent innsyn" sterkt. I tråd med denne tenkningen skulle klubben i størst mulig grad gjemmes bort fra allmennheten, enten ved å legge den utenfor sentrumsområdet eller, hvis dette ikke lot seg gjøre, å etablere den i et kjellerlokale uten innsyn utenfra. Slike synspunkter tillegges i dag mindre vekt. Ønsket om å integrere ungdomsgruppa som en naturlig del av lokalmiljøet er en uttalt målsetting i de fleste kommuner.

2.03 Krav til lokaler

Hvordan ser det perfekte klubblokalet ut? Er det gammelt og røft – med sjel? Eller er det nytt og moderne? Erfaringer tilsier at ungdoms følelse av tilhørighet til klubben sin, henger sammen med i hvilken grad de er ansvarliggjorte i forhold til den. Et lokale man har vært med på å forme, gjennom oppussing og innredning av rom, vil man i større grad identifisere seg med og ønske å beskytte. Et ferdig lokale vil lett kunne oppfattes som et kulturelt varehus, hvor man er kunde og forsyner seg av det som tilbys. Spørsmålet om sambruk av lokaler med andre brukergrupper må ses i denne sammenheng. Hvis ungdom ikke får prege sitt klubblokale med *egne symboler*, vil interessen fort synke.

Lokalene er både en arbeidsplass og en fritidsarena. Som arbeidsplass må den fylle minimumskravene i arbeidsmiljøloven. Tilgangen til dagslys og frisk luft er essensielt. I tråd med norsk lov er alle møte-, arbeids- og spiserom røykfrie.

Dette er en forutsetning for at astmatikere og allergikere skal kunne bruke klubben. Salg av røyk til ungdom under 18 år er dessuten forbudt, og egne røykerom er derfor ikke aktuelt. Et særskilt krav å imøtekomme, men som på ingen måte er mindre viktig, er tilgjengeligheten for rullestolbrukere. Trapper, dørstokker, toaletter og trange dører er fysiske stengsler for denne gruppa av funksjonshemmede. Her ligger det store utfordringer til kommunene.

Lokalenes muligheter er høyst ulike på de forskjellige fritidsklubbene. Antall kvadratmeter og rom setter begrensninger eller åpner muligheter for hva man faktisk kan gjøre. Nå er det ikke et mål i seg selv at klubben skal være størst mulig. Store lokaler krever mange brukere for å oppnå intimitet. Uten denne *intimiteten* minsker mulighetene for samrøre og integrasjon. Likevel bør det settes noen veiledende krav, slik som: 1. Sal egnet for musikk og dans, med plass til fri lek, spill og framføringer. 2. Kjøkken eller kiosk med muligheter for enkel matlaging, gjerne tilknyttet kafé. 3. Gruppe- og aktivitetsrom. 4. Personalrom. 5. Separate toaletter. 6. Inngangsparti eller lobby med garderobe. 7. Lagerrom for varer og utstyr.

2.04 Aktuelle brukergrupper

Fritidsklubben er *for alle*. I sitt innhold og i sin form skal den henvende seg til alle i aktuell alder, og ikke virke ekskluderende på enkeltgrupper. Barn og unge med ulik bakgrunn, skal alle føle seg like velkomne. Dette stiller krav til klubbens ansikt utad, slik den presenteres i selve skolemiljøet, i informasjonen til hjemmene, og ikke minst ute der de unge ferdes på fritiden. Primært gir fritidsklubben tilbud til ungdom i aldersspennet 13 - 18 år, det vil si i den perioden som omfatter ungdomsskole og videregående skole. Sekundært gir mange også tilbud til større barn, det vil si de såkalte juniorene, som befinner seg i aldersgruppen 10 - 13 år. Begge grupper har sine egne separate åpningstilbud.

Forholdet mellom fritidsklubbenes arbeid og de frivillige organisasjonene har ofte vært diskutert. Henvender de seg til de samme ungdommene, eller utfyller de hverandre? Svaret her er nok et ubetinget ja på begge spørsmål. Begge aktører ønsker å nå bredt. Men mens organisasjonene i hovedsak rekrutterer til en bestemt aktivitet eller et bestemt livssyn, vil fritidsklubben rekruttere til et lokale der barn og unge i større grad selv definerer innholdet. Erfaringer viser at mange unge faller utenfor organisasjonslivet, nettopp fordi de ønsker en friere tilnærming til fritiden. De ønsker et sosialt treffsted mer enn tilrettelagte tilbud. Denne gruppa er det særlig viktig at klubbene retter seg inn mot.

Ettersom kostnadsnivået på utstyrsiden øker innenfor den kommersielle kulturen, vil en del unge faktisk ikke ha økonomisk evne til å delta. Disse unge strever tungt med å skaffe seg ting som andre tar for gitt. Her har fritidsklubben et *solidarisk* ansvar. Ingen skal stenges ute på grunn av lav betalingsevne. Tvert imot er det kanskje nettopp disse som trenger klubben mest. Tilsvarende ønsker klubben å fange opp og integrere dem som av andre grunner faller utenfor det etablerte fritidsmønsteret, slik som ensomme unge - og unge med ulike funksjonshemninger. En av de største utfordringene for framtiden vil være å tilby rom til alle de som har en annen kulturbakgrunn enn den typisk norske.

2.05 Åpningstilbud

Fritidsklubbenes åpningstider varierer. Lokale behov spiller inn, likeså eventuelle tilpasninger som må gjøres hvis klubbdriften inngår i lokaler som også brukes av andre. Det vanligste er likevel at ungdomstilbudet omfatter to til tre kvelder/dager i uken. Av disse kan noen kvelder være åpne (for alle) og andre *lukkede* (for medlemmer av faste grupper). Enkelte åpne kvelder kan være avsatt til aktuelle temaer, hvor ulike saker belyses gjennom innlegg, debatt og kulturinnslag. Men de fleste kvelder vil nok være tilrettelagt for rene fritidsaktiviteter, slik som dans, musikk, hobby, spill og forskjellige typer konkurranser. Et eventuelt juniortilbud vil vanligvis følge en tilsvarende mal.

Det har vært en tidvis debatt på klubbsektoren om hvilke kvelder fritidsklubben bør ha åpent, med tanke på den rent forebyggende effekten som virksomheten har. Særlig er fredags- og lørdagskveldene framholdt som viktige ut ifra begrunnelsen om å gi ungdom *rusfrie alternativ* til pub- og restaurantlivet. Slike skjenkesteder er selvfølgelig ikke beregnet på dem, men selve trykket fra de voksnes alkoholbruk preger mye av utelivet i byer og tettsteder disse kveldene. For mange unge vil klubben derfor utgjøre et tryggere sted å være enn sentrale gater og plasser. Beklageligvis har de færreste klubber råd til å bemanne begge disse kveldene, men fredag vil de fleste klubber være åpne.

Helgetilbudet forøvrig foregår gjerne på formiddagstid. Noen klubber har kafédrift, hvor også mindre barn og voksne kan droppe innom. Dette tiltaket føyer seg inn i det lokale nettverksarbeidet. Helgen er dessuten et vanlig tidspunkt for bandøving, turer og mer plasskrevende gruppeaktiviteter. Ellers er mange klubber åpne et par timer *etter skoletid*. Dette tilbudet kan gi rom for veiledende samtaler med en voksen, men det kan like gjerne utgjøre et stille "pusterom" i en ellers stresset hverdag. Stadig flere kommuner holder også klubbene åpne i skolens *ferier og fridager*. Barn og unge, som ikke har andre tilbud, kan her få anledning til å delta på ulike aktiviteter til en billig penge.

2.06 Økonomi

I hovedsak kan klubbøkonomien deles i to: Det årlige kommunale budsjettet og klubbkassa, eller om man vil: Kommunens penger og brukernes penger. Med hensyn til *det kommunale ansvaret*, vil det knyttes til bygningsmessig vedlikehold og/eller leie av lokaler der kommunen ikke eier disse. Videre er det naturlig at nødvendig inventar og utstyr, oppussing av rom og vedlikehold av møbler, midler til lønn og opplæring av ansatte, kontorplasser med PC, telefon og personalskap, samt standard driftskostnader og elementært forbruksmaterieill er ivaretatt av det kommunale. Ansvarsfordelingen mellom klublederen og administrasjon må her klargjøres, men førstnevnte bør ha fullmakt til å disponere den delen av budsjettet som går til daglig drift.

Klubbkassa skal derimot primært disponeres av brukerne selv. Disse midlene baseres på inntekter som driften gir, slik som medlemsavgift, inngangspenger, kiosksalg, loppemarked og andre inntektsgivende tiltak i klubbens regi.

Klubbstyret eller allmøtet bør ha besluttende myndighet over bruken av disse. Vanligvis vil vedtak fattes på grunnlag av innkomne søknader fra de unge selv, enten enkeltmedlemmer eller grupper. Ønskene retter seg da gjerne mot utstyr og aktiviteter som det kommunale budsjettet ikke dekker. Eksempler på slike formål kan være et større turopplegg, innkjøp av plater og spill, besøk av band og artister, et årlig festarrangement og/eller innkjøp av spesialutstyr.

Det er viktig at de ulike nivåene, kommunal administrasjon, ansatt klubleder og valgt klubbstyre, er tydelige slik at ungdommene selv til enhver tid vet hvilken myndighet som tilligger dem, og hvordan de kan øve innflytelse på både inntjening og bruk av penger. Det som kommunen ikke har avsatt midler til, kan kanskje gjennomføres ved hjelp av *eksterne midler*. Bevissthet om muligheter er her like viktig som bevissthet om begrensninger. Egeninnsats ved salg av tjenester til lokalbefolkningen, samt søknader til statlige instanser og private aktører og fond, har i mange tilfeller gitt gode ekstraintekter. Sponsing fra næringslivet reiser derimot mer prinsipielle spørsmål, og bør avklares særskilt.

Det eksisterer også en del støtteordninger som det er viktig at klubbene holder seg orientert om. Det kan bli stor nytte-effekt av å lære seg å søke prosjektmidler og finne ut hvor disse kan skaffes. Frifond er en støtteordning som administreres gjennom Ungdom & Fritid. Barne- og Likestillingsdepartementet administrerer storbymidlene. Begge ordninger kan gi klubbene økte inntekter til finansiering av prosjekter og tiltak.

2.07 Demokrati og myndighet

Et kjernepunkt i den kommunale fritidsklubben er demokratiarbeidet. Klubben skal ikke være et "kulturelt kjøpesenter" hvor man betaler for et utvalg fritidssysler. Ungdommens egen deltakelse i styre og stell er selve ideen klubbmodellen bygger på. Klubben er de unges eget sted. Som brukere skal de lære seg til å styre mest mulig selv. De voksne klubarbeiderne er ansatt for å tilrettelegge for at dette skjer, og samtidig råde og veilede underveis i tråd med brukernes forutsetninger og behov. Ett av klubbens kvalifiseringsaspekter dreier seg dermed om deltakelse, medvirkning og innflytelse – demokratisk kvalifisering med andre ord.

For at et fritidstiltak skal kunne bli medlem av Ungdom & Fritid må tiltaket være brukerstyrt. Unge skal ha en reell innflytelse over sin egen fritid og må involveres i driften. De ulike ungdomshusene, fritidsklubbene og lignende tiltak organiserer det interne demokratiet på ulik måte, men de fleste fritidsklubber har et styre eller råd. På noen klubber utpekes klubbstyret av de ansatte, mens styret velges av brukerne på et allmøte andre steder. Et valg bør forberedes

grundig, det bør innkalles til det i rimelig god tid, og det bør foregå på et allmøte hvor selve avstemmingen skjer skriftlig. Sammensetning av styret bør reflektere klubbens ulike virksomheter, slik at både den åpne virksomheten og gruppevirksomheten er representert. Man bør tilstrebe en kjønnsmessig og aldersmessig balanse. Styret møtes regelmessig, på fast møtested, og med fast ansatt veileder tilstede. Denne ansatte, fortrinnsvis klubbleder, fører kontroll med regnskap og vedtak, inspirerer, rådgir, og ivaretar informasjonsflyten til resten av personalet.

Styrets vedtak begrenses kun av norsk lov og de kommunale retningslinjer som legger føringer på driften. FNs barnekonvensjon, som ble inkorporert i norsk lov i 2003, slår fast at barn og unge har rett til å si sin mening i alle saker som angår dem (§12). Dessuten må styret respektere klubbens reglement og vedtak fattet på allmøte.

Styret bør ha myndighet til å:

- disponere klubbkassemidler,
- behandle søknader fra medlemmer og brukere
- sette opp program for klubbkvelder
- planlegge og eventuelt lede større arrangementer
- utvikle klubbregler og sanksjoner ved brudd på disse
- representere og markedsføre klubben overfor lokale politikere og nærmiljø.

Ungdom & Fritid oppmuntrer til klubbdemokrati gjennom klubbstyrer og holder kurs for både voksne og ungdom i hvordan dette kan gjennomføres i praksis. I tillegg stimulerer Ungdom & Fritid til økt deltakelse og innflytelse for ungdom gjennom sin forvaltning av Frifond organisasjon (overskudd av tippemidler). Hvert år fordeles millioner av kroner til hundrevis av klubber og hus som søker om aktivitetsmidler. Det kreves at ungdom selv skal søke (i samarbeid med voksne) og at formålet det søkes støtte til skal være ungdomsstyrt.

“De unges deltakelse og deres mulighet for innflytelse på lokal politikkutforming og utvikling av tiltak som har betydning for unges levekår og livsmiljø, må sees i sammenheng med hva slags medvirkning og deltakelse de gis mulighet for internt på sine viktigste hverdagsarenaer” (s 20 i ekspertutvalgets rapport). Ved siden av skolen, er ungdoms fritidsliv den viktigste arenaen for deltakelse, innflytelse og demokratilæring. Ungdoms deltakelse i klubbdemokratiet fungerer som en treningsarena for demokratisk praksis. “De vil være relevante når det gjelder å velge representanter til kommunale ungdomsråd, unges kommunestyre eller lignende kommunale innflytelsesorganer. Dette er viktig for det gir en vei inn til deltakelse i lokaldemokratiet. Klubbdemokrati kan “skape” mer aktive og samfunnskritiske ungdom som ønsker å engasjere og involvere seg. I tillegg kan “resultatet” være ungdom som i større grad er aktive deltakere i eget liv – uten å være avhengig av tiltak.

2.08 Ansvar og deltakelse

Det at mange ungdommer påtar seg ansvar i en fritidsklubb er ikke nødvendigvis et kjennetegn på at klubben er demokratisk drevet. Det å delta i en festkomite, stå for musikken i diskoteket, selge varer i kiosken, feie og rydde etter kvelden betyr ikke automatisk at disse ungdommene er tildelt myndighet til å bestemme noe som helst. Likevel er nok utvidete ansvarsoppgaver i klubben en forutsetning for at ungdommene skal føle tilhørighet til driften – og dermed naturlig ønske seg større innflytelse over beslutningene som fattes. Man kan si at utviklingen av ansvarssystemer er et skritt på veien til demokratiet. Ansvar gir innsikt i et system, som de i neste omgang kan bruke for å hevde sin rett og å si sin mening.

Ønsket om å tilnærme seg en demokratisk klubbdrift, hvor ungdommene har tilegnet seg høy grad av myndighet og ansvar, må ikke forstås slik at de voksne tilstedeværelse er mindre viktig. Snarere tvert imot. De voksne lederne skal både være *tilretteleggere og pådrivere* i utviklingsarbeidet for stadig nye ungdomskull, og skal sørge for at det ansvaret som ungdommene gis anvendes i henhold til vedtatte målsettinger. Samtidig skal lederne være årvåkne garantister for at enkeltindividers og svake gruppers behov blir tydeliggjort og fremmet overfor klubben, slik at de blir ivare tatt i den demokratiske prosessen. På denne måten vil klubbarbeiderne utgjøre svært viktige ressurser i demokratiarbeidet.

Metodene for ansvarliggjøring er mange. En erfaringsmessig god måte er å dele fritidsklubbens virksomhet inn i ulike ansvarsområder. Slike områder kan være: Mat, spill, musikk, media, hobby etc. Hvert område knyttes til en ansatt, som igjen knytter til seg ungdom med spesiell interesse for nettopp den eller de aktivitetene som drives der. Disse ungdommene får tildelt hjelpelederoppgaver i tråd med egne ønsker. På avtalte tider ivaretar de deler av ansvarsområdet, slik overoppsynet med biljardspillet kan sies å være en del av det totale spillområdet. Slik oppnår man et bredere aktivitetstilbud. Klubben blir også en *treningsarena* for sosial læring. Ansvar gir økt status som ofte medfører økt trivsel og selvtillit.

2.09 Personalets faglige rolle

Personalets rolle og funksjon i fritidsklubben skal avspeile den kommunale oppgaven som virksomheten er opprettet for å ivareta. Her er en av klubbens sentrale oppgaver å drive et godt forebyggende arbeid. På den måten vil kommunen bidra til å sikre et positivt og trygt oppvekstmiljø for sine unge innbyggere. En ønsket effekt er å hindre utviklingen av mistilpassing og problematferd. På denne bakgrunn er det kommunens selvfølgelig ansvar som arbeidsgiver å sørge for at de ansatte innehar kunnskap om hva et slikt arbeid faktisk innebærer. Det finnes i dag en rekke studieretninger innenfor høyskole- og universitetssystemet, som gir en slik relevant og grunnleggende forståelse.

I klubbens hektiske åpningstid kan tingene skje fort. Ulike ungdommer krever den ansattes oppmerksomhet, ofte på samme tid og det blir sjelden muligheter til fordypning og refleksjon. Man handler i øyeblikket, både ut ifra sine tidligere erfaringer, men også ut ifra mangel på slike. Prøving og feiling er noen ganger den eneste veien å gå. Men for å kunne lære av egen praksis, må det gis rom for både *planlegging og oppsummering* av arbeidet. Her er personalmøtet det forum hvor man gis anledning til å fordype seg i metodiske diskusjoner, og hvor man kan få tilbakemeldinger fra andre. Slik kan man lære å løse oppgavene sine på best mulig måte. Det bør være avsatt midler til minst ett slikt møte i måneden.

Videre bør arbeidsgiver legge opp til jevnlig veiledning av de ansatte. Dette kan skje på individuell basis eller i gruppe. Som nyansatt bør klubbarbeideren få opplæring i klubbarbeid, og det bør senere være rom for å kunne reflektere rundt egen praksis, både som enkelt-ansatt og i gruppesammenheng. Dersom forholdene er små kan det være lurt å legge opp til samarbeid med andre klubber eller instanser som jobber med ungdom. Slik kan man sikre faglig oppdatering og erfaringsutvesking på en enkel og ikke nødvendigvis kostnadskrevende måte.

2.10 Klubbledelse som yrke

Som bestyrer av virksomheten, vil kravene til ansvarlig klubbleder innebære å ivareta to perspektiver – praksis og teori - og å sammenføre dem i et integrert og helhetlig arbeid. Det skal tilrettelegges for en type læring som, selv om den skiller seg klart ut fra skolens tradisjonelle kunnskapsformidling, vil kreve en bevisst bruk av virkemidler basert på en *pedagogisk* forståelse. En forutsetning bør derfor være at klubblederen er kjent med elementær samfunnsteori og de mest vanlige sosialfaglige verktøy. Lederen skal i tillegg være klubbens bindeledd med administrasjonen, og representere virksomheten i tverrfaglige møter. Det bør derfor stilles krav om relevant utdanning og praksis til denne stillingen.

Klubbarbeidet kan deles opp i ulike områder. *Miljøarbeidet* er mest synlig, og foregår i hovedsak på kveldstid. Det ivaretas av den ansvarlige klubbleder i samarbeid med de øvrige ansatte. *Administrative oppgaver* innebærer ansvar for klubbens budsjett og regnskap, de ansattes timelister og for øvrig driftsmessig kontorarbeid. *Faglige oppgaver* innebærer evaluering, planlegging, kontakt med nærmiljø og offentlige instanser, samt et målrettet og kontinuerlig personalarbeid. *Praktiske oppgaver* innebærer kveldsforberedelser, innkjøp og forefallende vedlikehold. Det forutsettes at det avsettes tid til dette, og at klubbleder har kontortid som står i forhold til den faktiske arbeidsmengden.

Hvis klubben skal inngå som en integrert og tydelig del av det lokale nettverket, burde dette tilsi en klubbleder med faglig og administrativt ansvar tilsvarende *ett årsverk*. Noen kommuner har ikke råd til en slik hel lederstilling, og følgelig vil både administrative og faglige oppgaver kunne ivaretas av en kultur- eller oppvekstkonsulent. Dette

er selvsagt ingen ideell løsning, da viktige nøkkelfunksjoner flyttes ut av huset og øker avstanden mellom ungdommene og den overordnede ledelse. Det er langt lettere å henvende seg til en leder med arbeidsplass på klubben enn til en som sitter på kommunekontoret. Det samme gjelder for publikum og instanser i nærmiljøet, som ønsker å kontakte klubben på dagtid.

2.11 De deltidsansatte klubbarbeiderne

Ansvarlig klubbleder bør være bemyndiget til å ansette det øvrige personalet. Her dreier det seg i stor grad om deltidsbaserte stillinger. Disse stillingene kan ha mange ulike navn: klubbarbeider, ungdomsarbeider, nærmiljøarbeider osv. Felles for dem alle er at de jobber direkte med ungdom i klubbens åpningstid. Ansettelsesvilkårene er høyst ulike fra kommune til kommune. Lønnsvilkårene kan også variere alt etter hva slags avtaler som gjøres i lokale forhandlinger. Denne ulikheten i både yrkestittel og vilkår gjør at klubbarbeiderne noen steder kan bli en sårbar yrkesgruppe. Hvis *tryggheten* i arbeidsforholdet mangler, vil gjennomtrekken i personalgruppa øke og kontinuiteten i arbeidet svekkes.

De fleste deltidsansatte har annen hovedbeskjeftigelse på dagtid, enten som studenter eller som vanlige arbeidstakere. Et mindretall er hjemmeværende. Som kveldsarbeidere jobber de ubekvemt og er på jobb når de fleste andre har fri. Det er også vanlig at klubbarbeidere forplikter seg til å jobbe et visst antall helger i løpet av et halvår, dette for å ivareta klubbens behov for arbeidskraft i avviklingen av turer og spesielle arrangementer. Som kompensasjon gis kvelds-, helg- og/eller turnustillegg i henhold til kommunale satser. For å sikre de ansattes *rettigheter* er det viktig å sørge for at gruppa innlemmes i det ordinære lønnsregulativet, og at de mottar de vanlige ytelsene som ligger i dette.

Som en tommelfingerregel bør det være et forhold mellom voksne ledere og ungdom i klubbens åpningstid som tilsvarer 1:25. En slik bemanning vil gjøre det mulig å ivareta et minimum av voksenkontakt, samtidig som man også gis rom til utviklingsarbeid. Det skal under ingen omstendighet være mindre enn to på jobb, verken i selve klubben eller på turer. Hvis ulykken først er ute og en av ungdommene skades, må alltid en voksen kunne være hos den skadde mens den andre henter legehjelp. Det samme må kunne sies om spontane og uoversiktlige konfliktsituasjoner, hvor en eller flere ledere må ha muligheter til å forholde seg til de involverte parter, mens andre tar vare på det øvrige miljøet, slik at konflikten ikke sprer seg til flere. Man bør også tilstrebe en aldersmessig spredning i personalet.

2.12 Opplæring og veiledning

Det finnes ingen direkte yrkesrettet utdanning for klubbarbeidere i Norge. Selv om mange klubbansatte, slik som barnevernspedagoger, førskolelærere og lærere har tilegnet seg mye relevant kunnskap

gjennom sin utdanning, er den satt inn i en annen kontekst – nemlig sosialkontor, barnehage og skole. Her må kunnskapen altså overføres til en annen setting, nemlig ungdommens egen fritidsarena. Dette vil kreve andre tilnærmingmåter til arbeidet. Også ansatte med ulike samfunnsfag og kurs fra universitet og høyskoler, både innen sosial- og kulturfaglige emneområder, kommer i samme situasjon. Den *yrkesmessige* tilpasningen til klubbarbeidet må derfor skje i arbeidsforholdet etter ansettelse.

Kontinuitet og utvikling i klubbarbeidet krever gode opplæringstiltak. Et alternativ til krav om spesiell utdanning, er at de ansatte tilføres relevant kompetanse gjennom tilrettelagte og yrkesrettede *kurs*. En slik skolering vil primært foregå i arbeidstiden. I mindre kommuner med begrensede midler til opplæring, kan man vanskelig klare denne oppgaven alene. Yrkesgruppen er dessuten mange steder liten. Alternativet kan da være interkommunale kurs i samarbeid med nabokommunene, eller at det etableres kontakt på fylkesplan. Fylkeskommunen bør her kunne se sitt ansvar i å styrke en lite prioritert yrkesgruppe, både som kursarrangør og ved å tilby refunderede kursavgifter.

Samtaleveiledning er et annet egnet virkemiddel for å styrke nyansatte uten tidligere klubberfaring. I motsetning til medarbeidersamtalen, som favner den ansattes totale arbeidssituasjon, gis veiledningen hyppigere, og er direkte rettet inn mot de konkrete arbeidsoppgavene som den enkelte til daglig står oppe i. Det at den ansatte har ferdigheter innenfor et spesielt aktivitetsområde betyr jo ikke automatisk at vedkommende kan kommunisere disse til en gruppe ungdommer i en klubb-situasjon. Kunnskap om aldersgruppen, ungdomskultur og lokalmiljø, er minst like viktig. Det er her veilederen bør komme inn med sin fagkunnskap. I de fleste tilfeller er det klubbleder som gir slik veiledning.

2.13 Samarbeid med andre

Samarbeid med andre kommunale instanser og eksterne organisasjoner er en viktig del av klubbarbeidet. Ved å samarbeide med andre kommunale instanser så blir den kompetansen og kontakten med ungdomsmiljøene som klubbene besitter synliggjort og forankret i det kommunale systemet. Tverrfaglig samarbeid kan også tilgjengeliggjøre midler som klubben ellers ikke ville hatt tilgang til. Samlingen av kompetanse og satsning innenfor et felt medfører større breddefokus på målgruppen og en stor grad av kompetanseoverføring. Det er også viktig at klubbene er klare på hvilken rolle de har i lokalsamfunnet og er ungdomens stemme i saker som anngår ungdomsgruppen.

Kommunen selv har også en jobb å gjøre for å samordne sine tjenester til beste for de unge. God informasjonsflyt og kjennskap til hverandres arbeid er ikke en selvfølge. Parallelle tiltak rettet mot samme personer og/eller grupper kan forekomme når avstanden

mellom faggruppene blir for store. *Tverrfaglige* samarbeidsgrupper innenfor oppvekstområdet har bidratt positivt til å fremme en helhetstenkning, hvor både forslag til gode forebyggende tiltak - og bekymringer av mer akutt karakter, kan drøftes. I slike møter inngår vanligvis representanter fra klubben, barnevern, politi og utekontakt, skolens sosiallærer og helsesøster.

SLT står for Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak. Utgangspunktet for SLT blant barn og unge er at kriminalitet er et uønsket fenomen som skal bekjempes bl.a. gjennom forebygging. Mange enkeltpersoner, etater og organisasjoner er enige i dette og ser det som sin oppgave å delta i dette arbeidet. Det har ført til at det er svært mange aktører på den arenaen som kalles kriminalitetsforebygging. Dette kan føre til dobbeltarbeid, overlapping og muligheter for konkurranse om midler og resultater. Et overordnet mål for SLT-arbeidet er å få alle til å samordne innsatsen og jobbe mot felles mål.

SLT er bare ett eksempel på et tverrfaglig fora og belyser viktigheten av denne typen samarbeid.

De *frivillige* organisasjonene har en solid posisjon i Norge. Men selv om de utgjør en viktig ressurs i lokalmiljøet, er de ikke alene nok for å sikre et godt barne- og ungdomsarbeid. De treffer mange unge gjennom sine aktivitetstilbud, men ikke alle. Deler av ungdomsgruppen ønsker ikke uten videre å benytte seg av de tilbudene organisasjonene tilbyr. For disse kan fritidsklubben utgjøre et alternativ som i større grad treffer dem hjemme. Andre igjen tar del i begge typer tilbud, både de frivillige og de kommunale, for på den måten å kunne pendle mellom dem i tråd med skiftende behov. Et kunstig skille, hvor aktørene konkurrerer om de unges oppmerksomhet, bør derfor i størst mulig grad unngås.

Et samarbeid mellom ulike aktører på fritidsarenaen må derfor bygges på en gjensidig respekt for hverandres egenart. Det må legges mer vekt på viktigheten av komplementaritet i tilbud - og på profilering av ulike roller. Ved å dra nytte av hverandres spisskompetanse kan man gå sammen når det trengs. I noen situasjoner betyr det at man ved å kanalisere midler inn i et felles formål, blir satt i stand til å gjennomføre tiltak og arrangementer som ingen av partene hadde klart like bra alene. For å gi et slikt arbeid form og kontinuitet har man noen steder etablert såkalte *nærmiljøforum*, hvor fritidsklubben inngår i faste møter med idrettslag, menighet, korps, borettslag og andre lignende grupper.

2.14 Holdningsskapende arbeid

Fritidsklubbene har helt fra den spede begynnelse profilert seg på holdnings-skapende arbeid. Dette betyr at miljøet står for noen *grunnleggende verdier*, som er legitimert henholdsvis i klubbreglement, i kommunens egne retningslinjer og i norsk lov. I praksis har

¹ En liste over naturlige samarbeidspartnere finnes under punkt 3.09 Tverrfaglig samarbeid

disse verdiene manifestert seg i arbeidet mot rus, vold, mobbing og rasisme. Men de omfatter også et solidarisk forsvar for kulturelt mangfold, hvor alle er likeverdige og med lik rett til klubben, uansett kjønn, livssyn, sosioøkonomisk og/eller etnisk bakgrunn. Siden klubben er en åpen møteplass hvor alle kan delta, gir den mange verdifulle innspill til saker ungdom er opptatt av.

Det er forskjellige måter å tilrettelegge et slikt arbeid på. Gruppevirksomhet, temakvelder og lokale aksjoner kan stå som eksempler på dette. Men i motsetning til tradisjonelle skoleopplegg står klubben friere til å bygge på ungdoms egne virkemidler.

Det er også viktig å fokusere på den rolle fritidsklubbansatte har. Det er et stort potensiale for å fremme viktige læringsprosesser gjennom de tillitsrelasjoner som finnes mellom ansatte og klubbungdom. Et velfungerende personale kan tilby tillit og voksenkontakt som gir muligheter for å kunne påvirke både enkeltungdom og ungdomsmiljøer i positiv retning. Dette krever at de ansatte har en bevissthet rundt egen rolle og at de har kunnskap som de forvalter til ungdoms beste. Gjennom økt kompetanse og sterkere fokus på metodisk jobbing vil personalet bli bedre rustet til å takle vanskelige situasjoner, til å kommunisere bedre med ungdom og skape den tillit som er nødvendig for å fremme et godt klima der læring står sentralt. Ungdom & Fritid avslutter i 2009 et stort forskningsprosjekt kalt „Kvalifisering som forebyggende metode i fritidsklubb“ der vi har forsket på viktigheten av kompetanseheving i fritidsklubbsektoren. Prosjektet har synliggjort behovet for at personalet jobber systematisk, målrettet og metodisk, og at dette har betydning for hvordan man driver holdningsskapende arbeid. I dette prosjektet har vi benyttet oss av en metodikk som blir kalt YO_PRO (Youth Work in Progress). Dette er en metodikk som baserer seg på medvirkning og myndiggjøring av ungdom. Målet er å styrke de unges medvirkning i styring av aktiviteter og prosjekter de selv er med på. Utfordringen ligger i å endre ungdomsarbeid fra å bestå av voksenstyrte aktiviteter til å motivere dem til å utvikle egne ideer og ta ansvar for eget liv. Økt deltakelse i beslutningsprosesser gir dem mulighet til å være aktive bidragsyttere i stedet for passive konsumenter.

Å lære ungdom og ta ansvar krever nye metoder og strategier. Og ikke minst krever det at de voksne klarer å gi ansvaret fra seg. Kort oppsummert kan man si at holdningsskapende arbeid starter med de voksne selv. Uten bevisstgjøring og selvinnsikt vil det ikke være grunn for å skape et godt læringsmiljø og holdningsendrende strategier.

Såkalte *ung-til-ung-grupper* er en annen måte å jobbe på som også har holdningsskapende effekt. Ung til ung grupper bygger på prinsippet om at den påvirkning ungdom mottar fra annen ungdom fungerer mye sterkere enn voksne formaninger og voksenstyrte kampanjer. Når ungdom selv står fram og markerer standpunkter mot destruktive strømninger i ungdomsmiljøene, gir dette alternativer til presset om å følge med "de andre". Slike verdibaserte grupper utvikles i klubben over tid, og vil være avhengig av voksen veiledning. Det er viktig å understreke at den voksne er *veileder*, ikke en voksenperson som styrer prosessen eller definerer innholdet. Holdningsskapende "ung-til-ung"-arbeid er drevet med gode resultater i mange fritidsklubber. Temaet for gruppenes arbeid varierer, fra seksualitet,

prevensjon og kjønns sykdommer til alkoholens og narkotikaens virkninger og konsekvenser. Gruppene jobber ofte gjennom kulturelle innslag, slik som musikk, teater og levende bilder. Selve samtalen med annen ungdom er essensiell og krever at man tilegner seg noe faktakunnskap om temaet. Man må også trene seg i å stå fram foran en forsamling og sette ord på egne erfaringer. En variant av "ung-til-ung"-metodikk er danningen av lokale *meklergrupper*, hvor man dyktiggjør seg i løsning av konflikter og ved å gi gode alternativer til vold (jfr. skolemekling).

2.15 Profiler og informasjon

Ungdom er selv de beste markedsførerne av klubbene. Ute i miljøene der ungdom ferdes legges grunnlaget for mye av holdningene til hva som er den generelle mening om klubben. Derfor vil ikke et ensidig markedsføringsopplegg, hvor kommunen informerer beboerne gjennom sine vante kanaler, fungere like effektivt. Erfaring viser at brosjyrer og skriftlig materiale, som kan ha en viss betydning for foreldre og øvrige voksne, stort sett går ungdom hus forbi. Utfordringen blir derfor å skape *andre kanaler* for informasjon, hvor ungdom selv kan markedsføre klubben sin, og på en direkte måte nå ut til nye grupper av potensielle brukere. For å lykkes i dette, må klubbens "arbeidsområde" utvides til å omfatte hele det lokale miljø.

Fritidsklubbens samarbeid med *skolen* er betydningsfull av flere grunner, både fordi det gir muligheter for økt innsikt i en sentral del av ungdoms livet (som legger viktige forutsetninger for fritiden), men også fordi man der kan komme i kontakt med ungdom man ellers ikke vil treffe. Noen klubber oppretter derfor klassekontakter, som innebærer et nettverk av aktiv klubbungdom med et spesielt ansvar for å spre jevnlig informasjon til sin klasse. Andre virkemidler er markeringer og stands i lokalmiljøet, som tiltrekker seg positiv oppmerksomhet fra andre ungdommer – men da må man ha noe bra å vise fram. En offensiv klubbavis er ellers et konsept som kan gi god informasjon på en morsom måte.

Medias fokusering på ungdomsmiljøene er ofte betinget av negative hendelser, siden disse "selger" bedre. Positive aktiviteter får ikke automatisk like stor oppmerksomhet. Her må ungdom selv på banen og i større grad bidra til å sette dagsorden. En egen "*frontegruppe*" bør kunne sørge for at redaksjoner i lokalpresse og -media til enhver tid er oppdatert med positivt ungdomststoff og begivenheter som kan dekkes. Slik oppmerksomhet bør også gis til kommunens politikere, som trenger konkret informasjon og gode begrunnelser for fortsatte (eller økte) bevilgninger til ungdomsarbeidet. Ungdom kan her trene seg i lokalt demokrati gjennom å møte i kommunestyret når klubb-saker behandles.

Internett er en effektiv informasjonskanal hvor ungdomsaktiviteten er høy. Hjemmesider, facebook profiler o.l kan være en god måte å møte de unge på deres egen arena. Dette er sider de unge selv kan administrere, profilere klubben gjennom og formidle informasjon til

klubbens medlemmer. Det er selvfølgelig viktig at man har klare retningslinjer for bruk av sidene og at man er oppmerksom på de utfordringene nettbruk medfører, spesielt med hensyn til skillet mellom hva som er egnet som offentlig informasjon og hva som er privat.

2.16 Inkludering

Det er et viktig aspekt ved klubbvirksomhet i Norge at dette tilbudet skal være for alle. Klubbmedlemskap krever ikke spesielle kunnskaper eller kompetanse, ingen trenger spesielle forkunnskaper eller ferdigheter. Som klubbmedlem kan du besøke klubben uten å oppleve at det stilles krav om at du trenger dyrt utstyr eller at du bør trene så og så mye til neste gang du kommer. Klubben skal være et fristed for ungdom, et sted for hvile og avkobling, et treffsted og sosialt samlingspunkt, en arena der du kan treffe voksne som har tid til deg og som hjelper deg med å bli bedre i noe du ikke visste du kunne. Klubben bør være et sted der det eksisterer et felles norm og verdsettelse som ivaretar alle og som utvikler et kollektivt selvbilde. Klubben *bør* og *skal* ta vare på alle. Men er det slik? Det er grunn til å spørre seg om klubben klarer å ta vare på de som allerede faller uten-

for. Inkluderer klubben ungdom med minoritetsbakgrunn for eksempel? Medvirker klubben til å skape kontakt og relasjonsnettverk mellom etnisk norsk ungdom og unge som kommer fra andre kulturer? Og hvordan er det med ungdom som opererer i et skyggefelt der rus og kriminalitet er framtrædende aktører? Og hvordan er det for ungdom med ulike funksjonshemninger? Vil en som ikke kan se klare seg på klubben, vil hun oppleve at hun kan bidra og at hun blir inkludert? Det viktige her at ungdomsklubben er den ungdomsarenaen som faktisk har en *reell mulighet* til å nå alle, det ligger et uendelig potensiale innenfor disse rammene som i større grad bør utnyttes. Alle klubber bør ha en overordnet målsetting der man spør seg: Hva kan vi gjøre for å inkludere de som faller utenfor, de som kanskje trenger klubben mest? Hva trenger klubben for å takle situasjoner og forhold vi ikke er vant med? Det kan være at klubben trenger mer kompetanse og kunnskap for å kunne ta i mot ungdom som muligens trenger noe ekstra, og det kan være fysiske forhold i klubben som må tilrettelegges bedre for at alle skal kunne føle at de har en plass. Det viktige er å ikke tape dette fokuset av syne, det krever oppdatering av kunnskap og materielle forhold, veiledning og holdningsendringer både blant personale og i forhold til klubbmedlemmene som allerede har funnet sin plass.

www.almedie.no

DEL 3:

EKSEMPLER PÅ HVORDAN UNGDOMSHUS, FRITIDSKLUBBER OG AKTIVITETSSENTER KAN DRIVES

Som en tilnærming til praktisk arbeid ønsker vi å sammenholde de faglige begrunnelsene i del 2 med konkrete eksempler.

Eksempeltype 1: Tiltak i sentrumsnære strøk

Eksempeltype 2: Tiltak i bydeler, utkanten av større by

Eksempeltype 3: Små byer og tettsteder

Det er viktig å poengtere at det ikke finnes en fasit på hvordan en klubb skal drives. De tre løsningene vi presenterer her er ment som eksempler på funksjonelle strukturer og fremgangsmåter som man kan trekke lærdom og inspirasjon fra. Eksempelklubbene har ulike geografiske og demografiske forutsetninger og spiller de forskjellige utfordringene dette medfører. Klubbene er skapt på bakgrunn av klubbundersøkelsen og med utgangspunkt i et par konkrete klubber.

3.01 Bakgrunn for drift

Eksempeltype 1:

Tiltak i sentrumsnære strøk, City.

City befinner seg i en sentrumsbydel i en storby og ble til på begynnelsen av 90-tallet. Bakgrunnen for opprettelsen var et ønske om å samle ressursene fra flere bydeler og heller satse på et større og bedre tilbud. Det var mange klubbledere i halve eller delte stillinger, mye gjennomtrekk og vanskelig å holde på personalet. Forslaget møtte først politisk motstand og skapte en debatt rundt hva kommunen ville med å bruke ressurser på ungdom. Etter press fra ungdommene og ledelsen snudde etter hvert den politiske holdningen seg og i 1994 åpnet "City" Ungdomskulturhus i et nyoppusset fabrikklokale. Målsettingen var å gi ungdom et sted hvor de kunne utvikle kompetanse innenfor sine kunstneriske og tekniske interesser og gi ungdommen mulighet til å styre et hus på deres egne premisser. Det er også et prinsipp at det skal være mulig å ha både kommunalt styrt aktivitet og ungdomsstyrt aktivitet under samme hus og i tett samarbeid.

De første årene var City en ungdomsklubb hvor det parallelt ble drevet gruppebaserte og brukerstyrte kulturaktiviteter på frivillig basis. Ungdomsklubben ble etter hvert utviklet etter ønske fra ungdommene. Den var lite brukt og man ville heller overføre ressursene til de brukerstyrte kulturgruppene som hadde stor oppslutning. En bivirkning av debatten som førte til City var at det ble en større lokalpolitisk fokus på ungdomsklubber. Politikerne ble etter hvert positivt innstilt til det nye ungdomskulturhuset og forståelsen av hvilke utfordringer slike tiltak medfører og deres funksjon ble for-

ankret lokalpolitisk. City er også forankret i kommuneplanen hvor hovedmålet for kommunale ungdomstiltak er blitt definert.

City er drevet av Bydelen som har driftsansvar for byggmassen og koordinerer tiltaket gjennom tre heltidsansatte og i tillegg har de fristilte lønnsmidler som disponeres til å hente inn kompetanse.

Mål:

- Brukerne er med å bestemme, planlegge og drive stedet.
- Utvikle ungdommene ved huset og drive utvekslingsprogrammer med andre ungdommer i Europa (Aktiv Ungdom)
- Tilby et trygt alternativ til ungdom som bruker sentrum som en fritidsarena
- Tilby en felles plattform for å utvikle mestringsopplevelse og kompetansebygging.
- Å arbeide mot vold, rus, rasisme, intoleranse og sosial eksklusjon.
- Gi ungdommen tillit og de tar ansvar
- Styrke ungdommens medvirkning i samfunnet

Eksempeltype 2:

Tiltak i bydeler, utkanten av større by, Kula.

Kula har vært drevet som ungdomsklubb i 30 år. De fleste klubbene i bydelen har eksistert lenge og alle startet opp som tradisjonelle klubber før det ble igangsett en prosess i bydelen for å endre strukturen og fordele kompetansen bedre. Politikerne i bydelskommunen endret bydelsgrensene og en ny enhet oppsto under navnet Ung Kultur. I 2005 ble strukturen til fritidsklubbene endret og det ble satt opp en plan for hvordan disse tiltakene kunne koordineres. De satset på samarbeid innad i enheten og samlet tiltakene under en faglig koordinator. Etter at de kom under en felles enhetsleder har tiltakene tatt i bruk hverandres kompetanse, erfaringer og ressurser i langt større grad. Hver klubb har blitt tildelt et satsningsområde slik at enheten kan tilby et bredt tilbud med bra kvalitet.

Gjennom dette samarbeidet, fagkompetanseutviklingen via fagmøter og felles planlegging har klubben utviklet seg, fra å være en tradisjonell klubb i retning av mer brukerstyrt og gruppebasert. Bydelen har en felles strategiplan og enhet for Ung Kultur ligger under denne. Dette inkluderer årsplan og strategiplan for enheten. Enheten har fagmøter en gang i måneden, som ledes av enhetsleder/faglig koordinator. Ledere for alle tiltakene for Ung Kultur er da representert og fagmøtene sørger for erfaringsutveksling mellom de ulike satsningsområdene. Årsplanen og målene evalueres hvert år for hvert tiltak innad i enheten. Enheten har ansvar for et ferietilbud til barn og unge, tiltakene bruker da felles ressurser og samarbeider om dette.

Sammen har klubbene utviklet et manifest for alle tiltakene i bydelen med vedtekter og formål som sier noe om ståstedet deres. Dette har de gjort for å nå frem til politikerne og vise dem et fundament for å få klubber lovfestet.

Hovedmålet er at barn og unge i bydelen skal ha et godt forebyggende kultur – og fritidstilbud i nærmiljøet og forebyggende tiltak rettet mot ungdom som søker mot sentrum.

Mål:

- Gjennom utstrakt samarbeid skal det satses på variert aktivitet, mestring og kompetansebygging.
- Stimulere til kulturell interesse og skapertrang hos ungdom.
- Utvikle engasjement, ansvar og samfunnsinteresse blant ungdom.
- Igangsette aktiviteter som fremmer holdningsskapende arbeid mot mobbing, rus, vold og gjengmentalitet.
- Medvirke til å skape et trygt og kreativt lokalmiljø på tvers av alder, religion og etnisk tilhørighet.
- Inkludering av ulike grupper i samfunnet
- Engasjere og åpne opp for mangfold, muligheter og glede

Eksempeltype 3:**Små byer og tettsteder, Klubben**

Allerede i 1980 vedtok kommunestyret å starte en ungdomsklubb. Man etterlyste forslag til forebyggende tiltak blant ungdom, og mer spesifikt så man behovet for et sted å være. I forbindelse med søknader til kommunen om salg av øl over disk, kom debatten opp med full styrke. Det ble argumentert for en større innsats fra kommunens side i det *rusforebyggende* arbeidet. Her ble klubbmodellen ansett for å være et godt egnet utgangspunkt. Initiativet resulterte i et tverrfaglig "spleiselag", hvor de samarbeidende parter satte av midler til oppstart av klubben. Virksomheten fikk lokaler i et sentralt forretningsbygg.

Ti år senere, i 1990, gjorde kommunen nye vedtak som skulle få stor betydning for ungdomsklubbens videre utvikling. Bakgrunnen var de dårlige forholdene som virksomheten led under. Klubben hadde sine lokaler i en kjelleretasje, hvor den delte inngangsparti med en lokal kro. Alternativet ble et leietilbud som kommunen fikk fra en lokal entreprenør. I disse nye lokalene vedtok kommunen å etablere et aktivitetssenter under kulturetaten: "Prosjektet er et ledd i et konkret forebyggende barne- og ungdomsarbeid i kommunen, som vil gi oss positive resultater dersom det forvaltes riktig."

I november 1990 vedtok kommunestyret å flytte klubbvirksomheten til Klubben, og Ungdomsklubben ble etablert i oktober 1991. Kommunen har senere kjøpt huset.

I den perioden Klubben har drevet sin virksomhet i de nåværende lokalene har den befestet sin posisjon i lokalsamfunnet. Både ungdomsdeltakelsen og bredden i aktivitetene har økt og lokalene har etter hvert funnet sin form.

Klubben befinner seg i en etablert faglig tradisjon, som strekker seg tilbake til 60/70-tallet, da klubbens idémessige grunnlag ble utviklet her i landet. Målsettingen bærer i seg blandingen av kulturelt og sosialt engasjement, som alltid har vært klubbens styrke. Samtidig pekes det utover de vante aktivitetene – mot en kultur som hele tiden er i endring. Slik sett stiller målsettingen klubben i et perspektiv, hvor man også åpner opp for nye utfordringer og nye løsninger.

I den nåværende virksomhetsplanen er klubbens hovedmål beskrevet på følgende måte:

Mål:

"Med det siktemål å gi ungdom i alderen 13 – 19 år mulighet for positiv aktivitet i sin fritid, skal ungdomsklubben drive et miljø- og holdningsskapende arbeid. Klubben skal gjennom sitt tilbud søke:

- å nå den ungdom som ikke nås av de frivillige organisasjonene, samt fungere som et supplement til allerede eksisterende tilbud
- å utvikle ungdommens evne til å samarbeide og respektere andre og seg selv
- å utvikle en demokratisk holdning ved å gi medbestemmelsesrett.
- å gi erfaring til å arbeide sammen i grupper, og derigjennom utvikle solidaritet, selvstendighet og samarbeidsvilje.
- å være med i det forebyggende arbeid mot rus, slik at vi klarer å utsette debuten blant ungdommene.
- å gjøre endringer på grupper, aktiviteter og arrangementer slik at klubben hele tiden er med på utviklingen og hele tiden fanger opp signaler i ungdomsmiljøet."

3.02 Åpnings- og aktivitetstilbud

City har blitt delt inn i to hoveddeler bestående av en rekke dedikerte rom.

Dans og konsertsal med DJ boks, sminkerom, kjøkken, data/internett rom, multimediarom med bildeproduksjonsdel, lydopptaksstudio, bandrom, møte og spillrom og tre kontorer. To lydstudioer tilrettelagt etter kompetansenivå hvor innleide profesjonelle veiledere hjelper de som er viderekomne.

Huset fungerer som et samlingspunkt for kreative aktiviteter som dans, musikk, multimedia, radio, teater og produksjonsteknikker. Tilbudet består av faste grupper med tilhørende øvings/treningstider som ungdommene forvalter selv og faste kurstilbud hvor det blir gitt opplæring i det forskjellige utstyret huset har tilgjengelig. City fungerer som er ressurs for andre lokale organisasjoner som driver med ungdom og bidrar ofte med lokaler, utstyr og personale. De spiller også en viktig rolle som formidlingspunkt for andre ungdomsorganisasjoner som ønsker å gi tilbud, aktiviteter og kurs til ungdom i tillegg brukes huset som plattform for landsomfattende og internasjonal kulturutveksling.

City er et døgnåpent hus for de som har nøkkelkort. Ungdommene i husstyret bestemmer hvem som får nøkkelkort og er samtidig ansvarlige for fordelingen av nøkler. En teknisk ansvarlig har ansvar for å lage nøkkelkort og brukerne har tilgang til de forskjellige rommene etter behov. Etter en 3 måneders prøveperiode får man tilgang på hele huset, men mislighold ved brudd på regler kan føre til at man mister kortet.

For de som ikke har eget nøkkelkort:

Åpningstider Cafe Man-Fre. 14:00-19:00

Droppin tider dansesal Man-Fre. 10:00-16:00

Droppin tider Multimediarom Man-Fre. 10:00-16:00

Internettkafeen 14-18 man-fre.

Grupper

Ungdomshuset har grupper som driver med dans, musikk, teater, lyd-produksjon, og multimedia. Gruppene arrangerer og står for aktivitetene selv og får veiledning etter behov. I tillegg søkes det aktivt om eksterne midler til prosjekter for å utvide tilbudet og til å drifte den eksisterende aktiviteten. Gruppene har faste trenings eller øvingstider, og hvis de ønsker å bytte så er det deres eget ansvar og koordinere bytter seg imellom. Gruppene på huset bærer preg av å være en del av et inspirerende miljø med tett oppfølging gjennom fagveiledning fra lederne og huset har opparbeidet seg et stimulerende dansemiljø og musikkmiljø. Det nye satsningsområdet på kulturhuset er multimedia, hvor de satser på å lage videodokumentar fra arrangementer, og videofilm til musikk produsert på huset. Dette skal de nå investere i, både utstyr og fagveiledning.

Brukere

Ungdomshuset er styrt av brukerne selv som er i aldersgruppen 13-25 år, hvorav hovedtyngden er 15-22 år. City har rundt 800 besøkende pr. uke. Antallet stiger ved spesielle arrangementer og helgetilbud. Huset har over 20 dansegrupper, og enkelte av dansegruppene samler ungdom fra hele byen. Noen grupper har ikke øvre aldersgrense.

Kula:

Kula deler lokaler med et kommunalt dagsenter hvor de disponerer 2/3 deler av lokalene, noe som utgjør ca 600kvm.

Lokalene inneholder: Kjøkken, Kafe, allrom, fellesrom med spill, diskotek, bandrom, stort formingsrom, trimrom/frisørsalong, grupperom, personalrom og mediarom, fysisk aktivitetsrom.

Åpningstider Ungdomsklubb:

Onsdag 18.00-22.00

Fredag 19.30-24.00

Lørdag 19.30-24.00

Søndag 17.00-21.00

Torsdag, lørdag og søndag er det bandøving/lydstudio for de med egne nøkler og alarmkode (de over 18 år). De andre dagene er det mulig å få øvingstid for ungdom under 18 år.

Grupper

På søndager utenom sommersesongen brukes lokalene til grupper og ulike gruppetilbud. Kula har også et gratistilbud etter skoletid som for både junior og ungdom. I tillegg har de en juniorklubb. På sommeren har de også Workshop i medie og design, og bydelen samarbeider om en ferieturklubb.

Kula har satt i gang et langsiktig gruppeprosjekt for ungdom i alderen 13 til 23 år som er medlemmer av klubben. Målet med dette prosjektet er å skape selvdrevne grupper. Hvis gruppene trenger veiledning har klubben ansatte med spesialkompetanse innen feltet. Gruppene har egne grupperom som de er ansvarlige for den tiden de disponerer dem. Målet er at ungdommene skal motivere hverandre og ta ansvar.

Hovedfokus er brukernes opplevelse og deltagelse i gruppevirksomheten. De lærer seg å planlegge prosjekter for sin gruppe og å søke midler til dette. De som allerede har utviklet kompetanse hjelper de andre, eller får faste tider til å holde kurs for andre brukere. Kursene er av ungdom, og for ungdom.

Det er nå 8 ulike prosjekter ungdommene kan være med på:

1. Dansekurs/grupper
2. Filmgruppe (manus, skuespill, innspilling osv.)
3. Fotogruppe
4. Arrangørgruppe (planlegge og arrangere, være konferansier osv)
5. Multimediagruppe/mediegruppe (radio, avis, hjemmesider osv)
6. Musikk og lydproduksjon (sang, band, tekster, lydstudio, DJ osv)
7. Bueskyting
8. Kunst og design

De fleste som er med i disse gruppene har egen nøkkel som gir dem fri tilgang til lokalene når det er ansatte på huset. De som er over 18 år kan også få alarmkode, det vil si at gruppene kan benytte seg av grupperommene når det ikke er ansatte på jobb. De som har alarmkode kan også bruke lokalene i helgene. De ungdommene som bruker disse tilbudene er med å etablere, utvikle og drive tilbudet videre og får en eierfølelse til klubben gjennom medansvar. De danner en stabil kjernegruppe som også hjelper til med tilbud utover gruppeaktivitetene og utvikler seg til ressurspersoner for klubben.

Brukere

Kula er primært et tilbud til ungdom fra 8. klasse trinnet til fylte 18 år. Medlemskapet er felles for alle bydelens fritidsklubber og koster 50 kr for ett år. Medlemmer kommer inn gratis på alle klubbene i bydelen, gjester betaler 10 kr pr gang. Målet er å få alle til å bli medlemmer, så det er begrenset hvor mange ganger man kan komme inn som gjest før man må bli medlem. Alle som bruker klubben vil bli registrert på et besøksskjema ved ankomst. Besøksskjema er likt for alle klubbene og kan enkelt gjøres om til medlemssøknad. Ungdomsklubben har 60 medlemmer og ca. 100-150 besøk i uken.

Klubben:

Huset som i dag disponeres av ungdomsklubben er på to etasjer og omfatter 440 kvm.

Vindfang, café med kiosk, kjøkken, diskotek, kontor/lager, toaletter (gutt/jente/handicap), samt et møterom som i dag disponeres av Dagsenteret. Spillerom (med 2 biljardbord, fotballspill, airhockey), TV rom (med 5 PC'er, dart, playstation og bordtennis), to multimediarom for foto og video, lydstudio og bandrom, lobby og to toaletter. Eget

lite hus med mekkeverksted på gårdsplassen. Det er tilrettelagt for funksjonshemmede i 1. etasje, men det er ikke heis opp til 2. etasje.

Klubben har følgende faste åpningstider:

Tirsdager	hver uke kl. 16.00 – 18.00
Nettkafé	hver uke kl. 18.00 – 22.00 Klubbkveld
Fredager	hver uke kl. 19.00 – 24.00 Diskotekkveld
Søndager	av og til kl. 14.00 – 18.00 (datoer bestemmes hvert halvår)

En gang i måneden reiser personalet til nabostedet og holder klubb der siden det er for langt for ungdommene å pendle på kveldstid. Fire ganger i klubbåret arrangeres juniorklubb, og noen onsdager er det klubbkafé. I sommerferien drives et sommerprosjekt, hvor det er åpen klubb og turer.

Grupper

Gruppevirksomheten vil variere over tid i tråd med skiftende behov, men vil også til en viss grad avspeile de investeringer som er gjort med hensyn til aktivitetsutstyr. Gruppene møtes stort sett i klubbens åpningstid i det rommet hvor aktiviteten har sin naturlige base. De som benytter seg aktivt av tilbudene vil etter en prøveperiode få egen nøkkel til aktuelle rom.

For øyeblikket har Klubben følgende grupper:

- Jentegruppen, hvor medlemmene har taushetsplikt ovenfor det som blir sagt på møtene.
- Musikkverkstedet kan brukes av alle som vil spille i band eller som vil lære å spille. Det arrangeres også gitarkurs i klubbens regi. Klubben har for tiden 5 band.
- Diskotekgruppen kjører musikken på klubbkveldene og andre arrangementer.
- Mekkeverkstedet er på 30 m² med komplett verktøy, slik at mopeder kan repareres.
- Video/fotogruppa tar bilder på klubben og til klubbens nettside. Det skal også lages en presentasjonsvideo om klubben. Alle som ønsker opplæring vil få det.
- Kiosk/kjøkkengruppa har ansvaret for innkjøp, matlaging, samt salg og drift av kiosken.

Brukere

Klubben er åpen for ungdom fra og med det året de begynner i 8. klasse. Øvre aldersgrense er 19 år. Aldersfordelingen viser at 65 % av medlemmene går på ungdomsskole, mens 35 % går på videregående. Fordelingen mellom kjønnene er tilnærmet 50/50. Det anslås at ca. 25 % av medlemmene ikke deltar i annen organisert ungdomsvirksomhet.

Medlemskap oppnås ved å kjøpe medlemskort. Det koster 50 kroner og gjelder da ut inneværende halvår. Prisen er satt lavt slik at alle skal ha anledning til å delta i virksomheten. Som medlem kommer du gratis inn på tirsdager, men betaler 10 kroner på fredagskveldene.

Ungdom som ikke er medlemmer har anledning til å komme inn som gjester. Gjestepriiser er 15 kroner på tirsdager og 25 kroner på fredager. Dette vil falle dyrt i lengden, og gjestene bør således anbefales å kjøpe medlemskort. Gjester har dessuten ikke stemmerett på allmøte, og blir heller ikke prioritert til å delta på klubbens turer.

Alle som bruker klubben registreres i medlemsregisteret. Dette danner grunnlag for utarbeidelse av årsrapport til kommunen, og det er også viktig for å kunne vurdere utviklingen i medlemsmassen. I første halvår 2009 hadde klubben 300 betalende medlemmer og 150-250 brukere i uken. Tatt i betraktning at antallet potensielle brukere er 408 (dvs. brukere mellom 13 og 18 år i kommunen), så gir dette klubben en dekning på ca 50 %.

3.03 Rekruttering til klubb

Antallet brukere på et tiltak kan variere fra år til år og sesong til sesong. Det er som regel flest brukere ved oppstart om høsten enn om våren. Derfor er det viktig å bruke sommersesongen til å planlegge høsten, eventuelt lage program, plakater, oppdatere internettsider og planlegge rekruttering av brukere. Lag spennende tilbud i samarbeid med ungdommen gjennom året og markedsfør disse. Rekrutterings muligheter og hva som er gode fremgangsmåter varierer også med hvor klubben ligger.

City er et etablert og kjent tilbud i sentrum og i miljøet. Gruppene rekrutterer brukere selv, får anerkjennelse og tiltrekker seg folk fra ulike nivåer innen dans og musikkmiljøene. I tillegg har tiltaket en egen internettside hvor de legger ut nyheter om det som skjer. Fire ganger i året arrangerer de store eventer som festivaler, konserter, danseoppvisninger og workshops. Dette markedsfører de med plakater i byen og når ut til flere ungdom enn de som allerede bruker tiltaket.

Ved Kula og Klubben kjenner de fleste i nærmiljøet til tilbudet, så det er mye selvrekruttering blant ungdom både i nærmiljøet og ellers i omegn. Tiltakene ligger i nærheten av skole og boligbyggelag og er lett tilgjengelige med kollektiv transport.

Det er viktig å nå ut for å rekruttere nye brukere og skape interesse rundt klubben. Her noen forslag til tiltak:

- Gi informasjon på skolen og på foreldremøte ved oppstart.
- Heng opp plakater på skolen, butikker og nærsenter.
- Ungdom bruker internett aktivt, profiler tilbudet der opprett en egen hjemmeside som oppdateres av ungdom i en egen mediegruppe hvor man kan legge ut nyheter, gruppetilbud og tema-kvelder, kurs, arrangement osv.

3.04 Fritidsklubb i alle prisklasser - tips til aktiviteter:

Det er ikke alltid slik at ungdommene renner ned døren på fritidsklubben bare fordi man inviterer til "onsdagsklubb" eller lokker med billig pizza. Ungdommer er kravstore og ønsker et godt tilbud. Nedenfor er det noen ideer:

Arrangement

- Kulturfestival
- Internasjonal matfestival
- Ulike temakvelder arrangert av ungdom: Bollywoodkveld, Halloween, Arabisk aften, karaokekveld, konkurranse og rebus, filmkveld med visning på storskjerm
- Klubbmesterskap, battle eller workshops i dicodans, limbo, break, hip hop
- Besøk en annen fritidsklubb (overnattingstur)
- Studietur for styret
- Kurs og workshops i dans, musikk, lydproduksjon,
- Foto / kunstutstilling
- Åpen Scene (musikk/jam, dans, teater, dikt, cabaret og revy)
- Konsert eller festival
- Turnering i PlayStation, wii eller Xbox
- Lørdagsarrangementer
- UKM
- Dugnadsarbeid, solidaritetsarbeid m.m.
- Konserter, show, konkurranser og andre aktiviteter hvor huset/gruppene viser fram arbeidene sine
- Stort show en gang årlig som klubbene i bydelen samarbeider om, teater og hip hop
- Musikkfestival
- Fotokonkurranser
- Filmkonkurranser
- Kunstkonkurranser
- Designkonkurranser
- Moteoppvisning
- Bowlingtur
- Kino
- Sommeraktiviteter og turer (turaktivitet, hytte/skiturer)
- Workshop i dans og musikk, Go cart, badeland, villmarkstur, grilltur
- Turnering i biljard, bowling osv.

Opplæring og kurs

- Filmverksted, manusutvikling og produksjon av kortfilm eller musikkvideo
- Skriveverksted i musikktekster og tekstoppbygning
- Grafisk design (photoshop, illustrator osv)
- Fotostudio og mørkerom
- Web og programmering
- Workshop i dans (freestyle, hip hop, jazz, break, magedans, bahngra..)
- Skuespill/revy
- Scenografi
- Animasjon
- Bahngra
- Matlagingskurs -eller seminar
- Lydtekniker
- Lydproduksjon
- Mekkekurs
- Kurs i å tilrettelegge festivaler og større arrangemenet (crew, lys, rigging)
- Førstehjelp
- Konflikthåndtering
- Ung-til-Ung
- Yo-pro
- Prosjektarbeid og søknadskrivning
- Tale og debatt teknikk
- Dj kurs og opplæring
- Sirkus og gjøgling
- Bølgesurfing
- Sminkekurs.
- Vokal/sang kurs
- Marionettekurs
- Grafikk kurs

Aktiviteter

Media og web:

- Nærradiostudio
- Fotostudio
- Klubbavis
- Lokal tv produksjon

Film

- Animasjon
- Filmproduksjon
- Manus
- Redigering

Design og web

- Layout
- Grafisk design (plakater, avis osv)
- Web (Produksjon av hjemmesider, blogg)

Musikk/lydproduksjon

- Øvingsrom for band
- Lydproduksjon (lydstudio)
- Diskotek/ DJ
- Vokal/ sanggruppe
- Karaoke
- Konsertcrew (PR,booking, lys, lyd)
- Lydtekniker

Spill, turneringer og konkurranser

- Elektronisk darts spill
- Biljard
- Bordtennis
- Airhockey
- Innebandy
- Luft hockeybord
- Brettspill og sjakk
- Fotballspill
- Basketball
- Tv-spill
- Skamp/rebusløp
- Quiz (musikk, film osv)

Fysiske aktiviteter

- Ulike typer ballspill
- Bowling
- Volleyball
- Basketball
- Klatrevegg
- Paintball
- Mekkeverksted
- BMX
- Turer (Kano/ båt tusenfryd, badeland)
- bueskyting
- Gocart

Estetiske aktiviteter

- Mote og Design
- Kostymer til teater
- Teatersminke
- Silketrykk
- Frisørstudio
- Keramikkurs

Annet Kjøkken/matlagning

3.05 Økonomi og styreform

City er finansiert gjennom kommunale driftsmidler og eksterne midler som de legger mye arbeid i å søke på, de har ikke klubbkasseseordning.

Det totale budsjettet for 2009 var på ca 2.5 millioner kroner. City har 4.5 årsverk avsatt til lønnsmidler hvorav 1 er fristilt til å leie inn krefter, dette utgjør ca. 1.5 millioner kroner i året. De betaler 300 000 i husleie som ikke blir tatt fra den kommunale driftsstøtten, men fra en annen kommunal post. Den resterende millionen brukes på driftsutgifter og aktiviteter, inventar og utstyr, utbedring av huset og lignende.

City har også søkt storbymidler som brukes til kafedrift. Dette tilskuddet anslås til ca. 1 stilling og kafeen er godkjent for offentlig drift. City hadde tidligere klubbkasse som ungdommene disponerte, men kommunen foretrakk å heller betale mat og diverse ting til ungdommene enn å bruke tiden på den ekstra regnskapsføringen klubbkassen medførte.

Styre

Ungdomshuset har et eget husstyre som bestemmer. Alle gruppelederne (og vara) møttes derfor jevnlig til husstyre møter hvor saker som angår huset blir diskutert og stemt over. Ungdommene har i felleskap makten til å ta avgjørelser i forhold til hvilken retning husets aktiviteter beveger seg i, hva slags arrangement som skal finne sted, hvem som skal få starte nye grupper og hvordan huset skal ta stilling til eventuelle situasjoner som måtte oppstå og lignende utfordringer. Ungdommen får erfaring om å søke midler til prosjekter, organisering av arrangementer og med å løse problemer i felleskap. Hvert møte samler 25-30 stykker, hvor de som har gått der i mange år fungerer som veiledere for nye brukere. En ungdom leder møtet og møteledelsen går på omgang. Møtene holdes en gang i måneden og huset produserer en dagsorden som blir sendt med sms til alle før møtet. Bortsett fra saksoppfølging og nye saker så er det alltid noen faste punkter:

- Alle grupper forteller om hvordan det har gått siden sist møte
- Gruppene informerer om videre plan
- Informasjon fra huset.
- Nye grupper.

Ungdommene står selv for styreregler, og nå blir man kastet ut med en gang hvis man ikke dukker opp. Gruppeleder informerer gruppene sine om saker fra husstyret. I tillegg fører en ansatt referat fra hvert møte av som henges opp til info. Husstyret består av gruppeledere fra hver gruppe, nye grupper blir invitert til husstyret og forteller om seg selv før husstyret tar en avgjørelse. Deretter må de fylle ut et skjema/kontrakt før de endelig kan få nøkkelkort.

Hvert år holdes det seminar for husstyret som går over en hel dag. Da planlegges hele året, hva som skal skje av arrangementer, seminarer, prioritering av utstyrinnkjøp og hvordan pengene skal brukes. Hvert husstyremøte og seminar blir referert, og formidlet til alle brukene på en oppslagstavle. Viktig info, møter og nyheter blir også vist på skjerm i allrommet

City har utover husstyremøtene ingen formelle regler. Gruppene må rydde etter seg og behandle utstyret med respekt. På internett-kafeen er det satt inn restriksjoner på hvilke sider man kan gå inn på. Alle brukerne har eget passord og må inngå en avtale. Dette er en ordning som fungerer veldig bra. Dersom noen går virkelig over streken vil foreldre/politi bli kontaktet.

Kula:

Kula har et eget budsjett på 576.000 fordelt på: husleie 310.000 og drift 266.000kr (til utstyr, materiell, arrangement, kontorhold og markedsføring).

Lønn og strømutfgifter føres på en felles kommunal konto og er dermed ikke inne i budsjettet.

Kula har 8 faste stillinger på klubben i til sammen 2,9 årsverk.

Utenom leder i 100 % stilling er det nesteleder i 53,34% stilling (20 t/u). Utenom dette er det 6 deltidsansatte i stillinger mellom 7 og 10 t/u. Lønnskostnadene (inkludert arb.giv.avgift og pensjon m.m.) utgjør kr 1.232.000 i år.

Den totale driftssummen fra Kula blir da rett i underkant av 2 mill. på årsbasis.

Klubbkassen blir brukt til prosjekter igangsatt av brukerne og innkjøp av nytt materiell.

Styre

Kula har et eget brukervalgt styre som er med på å bestemme hva slags prosjekter og aktiviteter som skal igangsettes og hvilke prioriteringer som bør gjøres ved kjøp av utstyr. I tillegg til ungdomsstyret har de en egen frivillig ungdomsgruppe som hjelper til med daglige driften når det er åpen virksomhet og jobber i døra på kjøkkenet osv. Dette er ungdom som vil bidra med sin hjelp til klubben.

Klubbrådet i enheten

Hver fritidsklubb og ungdomstilbud har et klubbråd. Alle disse klubbrådene i enheten utgjør et brukerråd. medlemmer av en fritidsklubb/fritidstilbud kan stille til valg eller bli foreslått inn i klubbråd i klubben der de er medlem

- klubbrådet har en rådgivende funksjon i klubben de representerer
- klubbrådet uttaler seg i saker vedrørende egen fritidsklubb/fritidstilbud.
- klubbrådet er ungdommens talerør
- medlemmer i klubbrådet deltar i brukerråd med politikerne 1-2 ganger i året(dialogmøte)

3 klubbrådsverv og 1 vara fordeler seg slik:

- 2 ungdomsrepresentanter
- 1 junior representant
- 1 junior vara representant

Opplæring

- Felles opplæring for alle klubbrådene i enheten, og studietur.
- Utarbeidelse av felles "håndbok"

Møter

- Klubbrådene avholder et vist antall møter pr år lokalt på hver klubb
- Klubbrådene samarbeider om felles samlinger/møter

Klubbrådene samarbeider om felles arrangementer

Kula ønsker ikke å ha en klubb med masse oppslag og regler så det er "Kardemomme loven" som gjelder. Klubben jobber heller mye med holdningsskapende arbeid med temakvelder knyttet til rus, kriminalitet, helse og mobbing for å skape et positivt og inkluderende miljø.

Klubben:

Klubbens økonomi kan deles opp på følgende måte:

Kommunens del 1. Her blir en del av driften betalt av eiendomsavdelingen. Dette gjelder strøm, kommunale avgifter, forsikringer, alarmsystemer, utvendig vedlikehold, renhold etc. Totalt utgjør dette 194 000 kroner i året. Disse utgiftene påføres altså andre kommunale poster, og vil ikke komme til syne i klubbens eget budsjett.

Kommunens del 2. Den resterende del av kommunens innsats ligger under kulturavdelingen, under budsjettområdet Klubben. Her ligger lønnsutgifter til ansatte – tilsvarende 600 868 kroner, samt driftsutgifter (inventar, utstyr og telefon) – tilsvarende 24 000 kroner. Totalt utgjør dette 624 868 kroner. Disse pengene disponeres i sin helhet av klubbleder.

Klubben har en klubbkasse som er fristilt fra kommunen og er medlemmenes egne penger. Alle klubbens inntekter går inn på den: salg av medlemskort, inngangspenger, gjestepenger, kioskpenger, kakelotterier og andre inntekter på spesielle arrangementer. En viktig inntektskilde er støtte fra andre. Her søkes det spesielt, som f.eks. til Lions club, helselag, minnefond, kommunale avgiftspenger (alkoholavgift), samt til andre kommunale budsjettområder.

Klubbkassas omsetning for år 2008 var ca. 300 000 kroner. Det er opprettet egen bankkonto for dette, og klubbleder er ansvarlig for regnskap med bilag. Klubbkassa disponeres av klubbstyret (opptil 1000 kroner pr. innkjøp) og av allmøtet (innkjøp over 1000 kroner). Disse midlene finansierer den daglige driften, dvs. innkjøp av forbruksmateriell.

Ved hjelp av et utstrakt søknadsarbeid har klubben fått anledning til å foreta en rekke større innkjøp, slik som nytt lyd- og lysutstyr, diskotekutstyr. Slike ekstra midler har også finansiert oppkobling til internett, kostnader til jule- og 16. mai arrangementer, Sommerprosjekt og turvirksomhet.

Styre

Ved det årlige allmøtet blir klubbstyret valgt:

Retningslinjer for klubbstyret:

Klubbstyret er medlemmenes utøvende myndighet som styrer etter allmøtets vedtak.

Klubbstyret velges av allmøte for et år av gangen. Nyvalg holdes i begynnelsen av hvert klubbår.

Klubbstyret kan bestå av 5 eller 7 representanter.

Leders oppgaver:

å sammenkalle til møter, lage møteplan, lede møtene, være ansvarlig for at styret fungerer.

Nestleders oppgaver:

å overta formannens oppgaver når denne er fraværende og å samarbeide med formannen.

Sekretærens oppgaver:

å føre referat fra styremøter og allmøter og å henge opp referatene på tavla i klubben.

Kassererens oppgaver:

å være ansvarlig for klubbkassen (sammen med klubbleder) og å ha oversikt over klubbens økonomi.

Styremedlemmenes oppgaver:

eks. å lede komiteer og å forvalte materialer.

Styret må være godt kjent med klubbens lover og regler.

Styret må organiseres slik at flest mulig medlemmer blir aktive.

Styret har rett og plikt til å passe på at allmøte ikke gjør vedtak som går utover klubbens økonomiske grenser.

Styret må ha møter ofte, gjerne en gang pr. uke.

Styret har plikt til å delta på planleggingsmøte sammen med de ansatte en gang hver måned.

Styret er bestemmende i saker som angår klubbens drift.

Styret kommer med forslag overfor allmøte.

Styret er ansvarlig for økonomi, program, allmøter, og at klubbens regler blir respektert.

Styret er medlemmenes klageorgan.

Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av styret er tilstede.

Styret kan opprette komiteer. Disse er ansvarlig overfor styret.

Styret kan pålegge medlemmene oppgaver som er nødvendige for klubbens drift.

Styret kan bestemme over klubbens økonomi (beløp under 1 000 kroner).

Styret kan ikke vedta noe som strider mot:

- Norsk lov, - kommunale vedtak, - klubbens regler.

Retningslinjer for allmøtet:

1. Allmøtet er klubbens øverste myndighet.
2. Allmøtet vedtar klubbens lover og regler eller forandringer av disse.
3. Allmøtet fatter vedtak om:
 - klubbens drift,
 - hva de økonomiske midlene skal brukes til (beløp over 1 000 kroner).
4. Allmøtet velger klubbstyre og gir det oppgaver og ansvar.
5. Allmøtet skal holdes hver fjerde uke på fast ukedag og tid.
6. Alle medlemmer kan foreslå saker til allmøtet, enten i forslagskasse eller direkte på møtet.
7. Allmøtet kan fatte vedtak når minst 20 % av medlemmene er tilstede.
8. Bare medlemmer har stemmerett på allmøtet.
9. Allmøtet ledes av klubbstyrets leder, eller en annen i klubbstyret. Klubbleder/-arbeidere kan holde allmøte hvis situasjonen krever det.
10. Allmøtet kan ikke fatte vedtak som strider mot:
 - Norsk lov, - kommunale vedtak, - klubbens regler.

Rent bortsett fra de ansvarsoppgaver som tilligger klubbstyret og de faste gruppene i klubben, vil alle brukere av Klubben måtte påta seg ansvar for avviklingen av klubbkveldene, og sørge for at de selv oppfører seg i henhold til gjeldende reglement.

Reglement:

1. Rusmidler:

Det er forbudt å vise seg beruset, nyte alkohol eller andre rusmidler i klubbens lokaler. Hvis dette skjer blir man utvist i 2 måneder. To utvisninger i løpet av et halvår fører til 6 måneders utvisning.

2. Hærverk:

Medlemmene skal ta godt vare på klubbens eiendeler, være behjelpelige med vedlikehold og reparasjoner. Hvis man ødelegger noe må man erstatte dette. Blir man tatt for hærverk blir man utvist i 2 måneder. To utvisninger i løpet av et halvår fører til 6 måneders utvisning.

3. Røyking:

Det er forbudt å røyke i klubbens lokaler.

4. Sjøppel:

Hvert enkelt medlem har ansvaret for at klubbdriften ikke fører til at søppel blir kastet i og utenfor klubben, men at søppelkasser blir benyttet.

5. Rydding:

Medlemmer har ansvar for dette sammen med leder. Grupper settes sammen fra gang til gang.

6. Samarbeid:

Medlemmene skal vise vilje til samarbeid med klubbstyret og lederne.

7. Spill om penger:

Spill om penger er forbudt.

8. Brudd på regler:

Brudd på disse lover og regler for Parken Ungdomsklubb kan bli rapportert til hjemmet.

3.06 Ledelse og ansatte

City:

Huset er organisert ut i fra prinsippet om at ungdommene er en ressurs, og at de ansatte skal veilede de på veien.

City har 3 ansatte på fulltid; en driftskoordinator, en teknisk ansvarlig med ansvar for teknisk utstyr og vedlikehold av data, internett, lyd og studioproduksjon, og en kulturkonsulent med ansvar for faglig veiledning innenfor grafisk design, videoproduksjon, scenografi og dans. I tillegg har de en egen kafémedarbeider, bekostet med midler fra BLD. Ungdomskulturhuset leier inn profesjonell spesialkompetanse ved behov. Under arrangementer fungerer ungdom sammen med de ansatte som et produksjonsteam.

City har kun en deltidsansatt på dansegruppene, resten jobber frivillig med grupper ut i fra egen interesse. I tillegg har de en tilkallingsvikar.

De frivillige lederne driver dansegruppene gjennom engasjement for sitt fag og for ungdommen på huset.

Driftskoordinatoren har jobbet med ungdom i over 30 år, både profesjonelt og på frivillig basis. Ved siden av å være koordinator, har han også engasjert seg i andre ungdomsgrupper som rådgiver og med praktisk bistand. Hans engasjement og arbeidsinnsats har inspirert mange ungdommer til å ta ansvar for sin egen situasjon og bidratt til å bringe ungdom sammen på tvers av nasjonaliteter. Dette er et viktig ledd i integrering i et langtidsperspektiv. I tillegg til sin stilling som koordinator for "City" Ungdomskulturhus, har han hatt en rekke verv innenfor ulike organisasjoner.

Personalets Rolle

Alt på huset drives av ungdommene selv. Ledernes rolle er kun å drive med veiledning, - få kontakt, høre på og ha tro på ungdommen. De ansatte har ulike ansvarsområder og jobber for å demokratisere utvikling blant ungdommen. City drives etter mottoet "gi ungdommen tillit, og den tar ansvar". Det å ha tro på de unge er hovedmålsetningen med ungdomskulturhuset.

Driftskoordinatoren er en ildsjel som fokuserer på å få frem det positive og det skjulte talentet enhver ungdom kan ha. Etter hvert har han oppnådd et stort kontaktnett og brukes av mange foreldre som en "rådgiver" innenfor sosiale og barnevernfaglige spørsmål. Det er altså ikke bare ungdommen som har tillit til ham; han nyter også stor respekt hos de voksne. Dette gir ham en viktig rolle som brobygger mellom generasjoner.

Driftskoordinatoren har også lagt ned mye arbeid for å styrke ungdomshusets deltakelse i ulike ungdomsfora, både nasjonalt og internasjonalt.

Kula:

Kula har 8 faste stillinger på klubben i tilsammen 2,9 årsverk. Utenom dette er det 6 deltidsansatte i stillinger mellom 7 og 10 t/u. De fleste har godt i samme klubb selv og ansatte med spesialkompetanse innenfor de aktuelle gruppeprosjektene prioriteres ved ansettelse.

Tiltaket er organisert med en enhetsleder for hele kulturenheten, under enhetslederen har de en fagleder for Ung Kultur som følger opp alle ungdomstiltakene og deltar på fagmøter. På fagmøtene deltar daglige ledere/prosjektledere. Da tar de opp klubbfaglig problematikk, samarbeid og videre planer, og informasjon fra enheten/adm.

Kula har som målsetning å ha ansatte med fagbrev eller relevant høyskoleutdanning. Ved ansettelse av nye medarbeidere rekrutteres det aktivt etter kompetent personale. Klubbene er ikke lovpålagte tiltak, og det finnes ikke lovverk som regulerer bemanningsnormer og liknende. Det er tidvis vanskelig å sikre balanse mellom gode tilbud, og nok ansatte i omskiftelige ungdomsmiljø. Arbeidet i kommunale ungdomstiltak blir tidvis turbulent og slitsomt, og få blir lenge i disse jobbene. Klubben satser på dyktige og engasjerte medarbeidere hvor de ansatte har hvert sitt ansvarsområde og utnytter hverandres ressurser og kompetanse.

Klubben:

Klubbleder jobber i 100% stilling. Han er fagutdannet, har jobbet på klubben gjennom en årrekke og er selv tidligere medlem. Klubbarbeidet og faget har han også tilnærmet seg gjennom gode rollemodeller i tidligere ledere, egen praksis og erfaringer, kommunale kurs, og forståelse for viktigheten av analytisk tenkning og refleksjon.

I tillegg til å arbeide i klubbens åpningstid har klubblederen kontortid på kulturkontoret to dager i uka. Dette er nødvendig for å ivareta administrative oppgaver som budsjett- og regnskapsarbeid, for- og etterarbeid av arrangement og aktiviteter og markedsføring/synliggjøring av klubben.

Klubbleder er underlagt fagleder for kultur, og har i fellesskap med klubbarbeiderne ansvaret for fordeling av arbeidsoppgaver, slik at disse blir utført på best mulig måte, og slik at hver enkelt får oppgaver i samsvar med evne og erfaringer. Han har også ansvaret for personalarbeid, både forberedelser og etterarbeid.

Klubbleder er lønnet etter ansiennitet og har kveldstillegg etter kl. 17.00.

Klubben har tre klubbarbeidere i 28 % stilling og en klubbarbeider i 14 %. I tillegg har klubben 1 - 2 lærlinger fra barne- og ungdomsarbeiderfaget. Disse jobber i virksomheten i et helt klubbår. Etter 4 år med lærlinger, er erfaringene oppsummert som svært positive. Ordningen gjør det også mulig å øke omfanget på aktiviteten.

Instruks for klubbleder og klubbarbeidere ved Klubben Ungdoms-klubb:

Klubbleder og klubbarbeidere har plikt til å jobbe i samsvar med de målsettinger, lover og retningslinjer som til enhver tid gjelder for klubben.

De ansatte er administrativt underlagt Kulturkontoret, med klubbleder som daglig leder. Klubbarbeiderne arbeider inntil 12 timer pr. uke.

Lønn og ansettelsesforhold godkjennes av Kommunen.

De ansatte på Klubben Ungdomsklubb pålegges taushetsplikt, og undertegner en erklæring om dette ved tiltredelsen.

Klubben har satset på ulike kunnskaper og ferdigheter for å få en mest mulig sammensatt personalgruppe. Alle de ansatte har selv gått på fritidsklubb i sin ungdom, og kjenner følgelig til virksomheten fra brukersiden. Dette anser klubbleder som en fordel.

Klubbarbeiderne er lønnet etter hvor mye lønnsansiennitet de har og har ellers det samme kvelds- og helgtillegget som klubbleder, og den samme godtgjørelse for turer.

Ledelsen i Klubben har utarbeidet et veiledningshefte for klubb-ansatte. Her fremgår hvilken rolle klubbarbeiderne er tiltenkt. Blant annet kan man lese følgende:

“Kontakten mellom klubbarbeiderne og ungdommene bør være uformell og av dagligdags karakter. Å være klubbleder betyr ikke en “ovenfra og ned” holdning. Klubben skal drives av ungdommene og lederne i fellesskap. Arbeidet skal ha hele ungdomsmassen som målgruppe. Innenfor denne målgruppa vil det befinne seg problembelastede ungdommer. Disse skal imidlertid ikke forskjellsbehandles fra de andre i klubben. For klubben utgjør disse et problem først når de bryter klubbens regler – og det har altså klubben egne sanksjoner for. Det er viktig å huske at ingen klubbansatt skal være “behandler”. Den eneste form for “behandling” vi yter er at et godt sosialt miljø kan virke “behandlende” i seg selv. Men da er det klubben - og ikke enkeltpersoner - som er “kurator”. Det vi ellers kan gjøre er å henvise ungdom til det øvrige hjelpeapparatet og formidle kontakt der.”

Videre står følgende: “Det faktum at det er forskjell på ledere og medlemmer i alder og modenhet innebærer at ledernes atferd styres etter andre normer og koder. For de unge på fristedet vil den voksnes rolle kunne bli normsettende og dermed en kilde til atferdsmønster, holdningsendring og læring. Som ledere må vi ikke være påtrengende, dominerende og allvitende, dvs. voksne som utfører alle ting for ungdommene – men heller være ressurspersoner som de kan få hjelp av til å gjøre tingene på sin måte. Alle aktiviteter i klubben skal springe ut av ungdommenes interesser og behov. Lederne oppgave er å veilede, hjelpe, tilrettelegge og motivere.”

Særlige utfordringer første driftsår

- Utvikle en kompetent, samkjørt og engasjert personalgruppe
- Prøve ut ulike tilbud gradvis og dimensjonere de slik at tilbudene fungerer godt, og på en måte som sikrer god utnytting av ressurser og gode arbeidsforhold for ansatte.

Det er et mål å sikre positiv personalutvikling videre, beholde personell en har god erfaring med, og rekruttere nye med relevante kvalifikasjoner. Tilbudet i ungdomskultursenteret må gi de ansatte utfordringer og utviklingsmuligheter. Tilbud og bemanning skal dimensjoneres forsvarlig og kunne tilpasses ut fra aktuell situasjon. Samarbeid med andre kommuner, organisasjoner og fagmiljø må utvikles videre med tanke på kompetanse og fagutvikling. Det er et mål å utvikle et utadvendt arbeidsmiljø som gir rom for ideer, initiativ og nyorientering.

3.07 Opplæring og møter

City:

De ansatte har vært sitt ansvarsområde, driftskoordinator sørger for at alt faller på plass. Et samspill mellom ungdommens selvstyre, voksnes veiledning og husstyre. Det er ungdommene som driver huset, og møtene legges til husstyret. Under møtene er en ansatt tilstede som skriver referat. Dette gjøres tilgjengelig for alle via en skjerm i allrommet. Planer, dagsorden, møtetid og andre beskjeder vil også bli lagt ut her.

Det vektlegges opplæring av ungdom gjennom ulike kompetansetilbud.

City deltar i en rekke forskjellige fora og konferanser, hvor de har formidlet ungdoms arbeid og behov. I et samarbeid med Mia (Migrasjon i arbeidslivet), gjennomfører City et kvalifisering til arbeid og utdanningsprogram for ungdom ved huset. Dette gir ungdommene muligheter til å sette seg mål for hva de ønsker å gjøre med fremtiden sin. Ansatte møtes en gang i uka.

Kula:

Det holdes planleggingsmøter for alle ansatte annenhver måned hvor driften blir evaluert og kommende arrangement blir drøftet. I den vanlige driften blir det avholdt fortløpende evaluering av klubbkvelden/arrangementet. Eventuelle problematiske situasjoner blir kartlagt og det legges plan for videre oppfølging og ansvar. Alle lederne på tiltakene i bydelen/enheten samles en gang i måneden på fagmøter for å dele erfaringer og utfordringer, berette om utvikling og planlegge felles arrangement. I tillegg holdes det krets-møter.

Når det gjelder opplæring så har Kula utviklet en felles manual for enheten som bla. tar for seg rutiner og som brukes i opplæring av ny-ansatte. Kula tilbyr også kursing både i forhold til miljøarbeiderrollen og veiledningsfunksjoner i forhold til ungdommens egne initiativ.

² Les mer om dette under punkt 3.05 Ledelse og styreform.

Ettrevaluering av kurs og kompetansebyggende tiltak er med på å sikre at veiledningsoppleggene videreutvikler kompetanse, engasjement og kreativitet. Kula sørger også for kurs i konflikthåndtering og førstehjelp for alle ansatte og ellers etter ønske.

Klubben:

Personalet har bundet arbeidstid ved før- og ettermøter. Klubbleder har ansvaret for gjennomføring av møtene. Formøtene benyttes til planlegging av kveldens aktiviteter og arbeidsfordeling. Her deltar både personalet og styret.

Ettermøtet benyttes til evaluering og oppsummering av kvelden med hovedvekt på saker som av ulike årsaker må følges opp. Det skal føres skriftlig rapport hver kveld. Kun personalet deltar her.

Personalmøtet avvikles en gang pr. måned. Dette er et forum hvor man kan få anledning til å drøfte ulike temaer, og der ressurspersoner trekkes inn etter behov.

Planleggingsmøte holdes sammen med klubbstyret minst fire ganger i året.

Her oppsummeres drift og det planlegges nye tiltak. Man legger vekt på å gi møtet en hyggelig sosial ramme.

Kurs i kommunens regi er først og fremst aktuelle for klubbleder. Kursbudsjettet er lite, men kommunen bestreber seg for å dekke hans deltakelse i relevante kurs (eks. innenfor sosialt arbeid/barnevern). Klubbarbeiderne får 1 – 2 kurs i året. Veiledning gis av klubbleder etter behov, vanligvis i forkant av personalmøtet, og særlig til de ansatte som leder grupper. En skriftlig veileder for klubbansatte er utarbeidet til dette formålet.

3.08 Kretsmøter

Målsetningen med kretsarbeidet er å øke engasjementet og aktiviteten blant medlemmer i ungdom og fritid. Kretsene skal få oppfølging og støtte fra sentralledet i organisasjonen, og sekretariatet skal veilede kretsene i saker der de har behov for dette. Kretsene har stemmerett ved de årlige møtene, får tilsendt all relevant informasjon og mottar organisasjonens medlemsmagasin.

Det langsiktige målet er å bygge opp nok kretser slik at alle klubbene i landet tilhører en krets. Denne modellen åpner også for at kommuner på tvers av fylkesgrensene kan danne en krets der dette er naturlig.

Kretsens størrelse og antall medlemmer i styret må være opp til den enkelte krets, dog minimum tre kommuner/bydeler. Klubbene i hver av kretsens kommuner/bydeler velger sine representanter. Det skal tilstrebes en mest mulig jevn fordeling av voksne og ungdommer, for eksempel én ungdom og én voksen fra hver kommune.

Kretsen bør tilrettelegge for at medlemmene får tilbud om kurs og opplæring. Det viktigste er at kretsen (dermed også klubben) skaper

aktivitet etter sine egne premisser og behov. Det er helt opp til kretsen selv å bestemme hva slags aktiviteter/arrangementer det skal satses på. Ved å inngå samarbeid med klubber fra flere kommuner eller bydeler, står man sterkere sammen. Felles forståelse for feltet man jobber i og felles interesse for klubben er viktige forutsetninger for et samarbeid.

Mulighetene er mange og kretsarbeidet avhenger av hvilke behov som gjelder for den enkelte. Det er nettopp derfor vi ønsker å få flest mulig kretser rundt om i landet, slik at dere kan synliggjøre viktige saker og påvirke Ungdom & Fritid som organisasjon.

- å ha et faglig og sosialt nettverk lokalt innenfor en nasjonal organisasjon
- å sette et positivt fokus på de kommunale fritidsklubbene
- å stå sammen mot nedskjæringer på feltet
- å kunne samarbeide om kurs og opplæring
- påvirke barne- og ungdomspolitikken i regionen/kommunene
- å bygge broer mellom ungdom på tvers av kommunegrenser

Ofte er det voksne som setter i gang prosessen med å starte krets. For å få ungdom med i arbeidet kan det være lurt at de involverte bruker klubbstyret i sin klubb som referansegruppe for arbeidet. Ungdommene i klubbstyrene kan ta ansvar for framdriften og planleggingen av aktiviteter og ønsker for ungdom. Dermed har man allerede rekrutter på ungdomssiden.

3.09 Tverrfaglig samarbeid

Klubben ble innlemmet i et tverrfaglig samarbeid i 1996. Sektor for Helse og Omsorg og sektor for Oppvekst, Familie og Kultur i kommunen var enige om at man trengte en bredere plattform enn det tidligere barnevernsteamet kunne gi og opprettet en gruppe til å koordinere arbeidet under navnet BUF – Barn og Unge i Fokus. Grappa består i dag av representanter fra følgende tjenestesteder: PP-tjeneste, barnehage, barneverntjeneste, videregående skole, grunnskole, helsesøstertjeneste, kultur (herunder klubben), psykiatrisk tjeneste, sosialtjeneste og lensmann. Andre kan trekkes inn etter behov.

Grappas mandat: "Koordinere og initiere forebyggende arbeid for barn og unge i kommunen."

Gjennom å være kontaktorgan for administrasjon, politikere og den øvrige befolkningen om forebyggende arbeid og å koordinere arbeid mellom ulike enheter så får BUF samlet ressursene og kunnskapen på et sted. BUF setter også i gang en del tiltak som Klubben har blitt dratt med i og nytt godt av siden de ikke ville hatt midlene til å bekoste disse selv.

City har et samarbeid med aktiv ungdom rundt musikkutveksling hvert år. City har som mål å utvikle ungdommene ved huset, og har siden starten jobbet med utvekslingsprogrammer med andre ungdommer i Europa. Huset har vært base for flere store utvekslingsprogram også med temaer som dans, identitet og rasisme.

Disse utvekslingene har gitt ungdommene økt kulturell forståelse, knyttet vennskap på tvers av grenser og kompetanse i forhold til å arrangere utvekslinger.

Her følger noen eksempler på naturlige samarbeidspartnere:

- Andre ungdomsorganisasjoner
- Barnevern, politi, andre kommunale innstanser,
- Skole
- Foreldre
- SLT
- Oppsøkende ungdomstjeneste som består av et fast tverrfaglig forum med barnevern, politi, klubbansatte.
- Natteravnene
- Polititjenesten
- Skole i nærmiljøet
- idrettsforening
- kirke
- miljøhus
- Ungdomshelsestasjonen
- Ungdomsbasen - barneverns tjeneste
- Feltteam fra barnevernet
- Ungdomsrådet
- Aktiv ungdom
- Ungdommens kulturmønstring
- Ungdom og fritid
- Skeiv ungdom

Takk til:

Landsforeningen Ungdom & Fritid ønsker først og fremst å takke Barne- og Familidepartementet for økonomisk støtte til utarbeidelse av denne veilederen. Uten denne støtten, ville ikke arbeidet latt seg gjennomføre.

Vi ønsker også å rette en takk til de klubbene som har bidrat med verdifull informasjon om hvordan de driver sine klubber og hus, slik at vi har kunnet sette opp noen gode eksempelklubber.

En spesiell takk til de som har bidratt til skriveprosessen og kommet med innspill: Ane Hammerø, Henning Jackobsen, Marit Bredesen, Lena Müller og Terje Floberg.

Faglitteratur og mer informasjon:

U&F har et stort spekter av relevant faglitteratur som spenner fra forskningsrapporter og undersøkelser til fagbøker om arbeid i fritidsklubber og ungdomshus. Vi arrangerer også kurs og tilrettelegger for opplæring gjennom internett. For mer informasjon gå til www.ungogfri.no